

Državne granice kao prepreka razvoju Afrike

Grudenić, Marko

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:495597>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Marko Grudenić

Državne granice kao prepreka razvoju Afrike

Diplomski rad

Zagreb

2021.

Marko Grudenić

Državne granice kao prepreka razvoju Afrike

Diplomski rad

predan na ocjenu Geografskom odsjeku
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
radi stjecanja akademskog zvanja
magistra edukacije geografije

Zagreb

2021.

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu diplomskog sveučilišnog studija *Geografija; smjer: nastavnički* na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod vodstvom doc. dr. sc. Ružice Vuk

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Diplomski rad

Državne granice kao prepreka razvoju Afrike

Marko Grudenić

Izvadak: Pedeset godina nakon stjecanja neovisnosti države Afrike su i dalje u lošijoj ekonomskoj situaciji nego ostatak svijeta. Cilj ovog rada je analizom dostupnih znanstvenih radova i literature ocijeniti predstavljaju li državne granice prepreku ekonomskom razvoju Afrike. Granice koje su ucrtavali kolonijalni vladari uzrok su brojnim ratnim sukobima. Brojni narodi u Africi su dolaskom kolonizatora izgubili svoje države i kraljevstva. Važan segment kulturnog identiteta nekog naroda je granica. Granice su podijelile narode između dviju ili više država te im znatno otežale položaj u novostvorenim državama. Afričko rudno bogatstvo predstavlja problem u pograničnim područjima, gdje je nerijetko dolazilo do ratnih sukoba. Međunarodni sud pravde je u zadnjih pedeset godina riješio brojne granične sporove, no brojni su ostali neriješeni. Na prostoru Afrike djeluje mnogo međunarodnih i regionalnih ekonomskih organizacija koje pokušavaju potaknuti ekonomski rast i razvoj Afrike. Sadržaj diplomskog rada dobra je podloga nastavnicima geografije za pripremu i izvedbu nastavnih sati za realizaciju ishoda u četvrtom razredu gimnazije o državnim granicama.

57 stranica, 21 grafičkih priloga, 0 tablica, 55 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: Afrika, granice, ekonomski razvoj, ekonomske zajednice, granični sporovi, narod, rudna bogatstva

Voditelj: doc. dr. sc. Ružica Vuk

Povjerenstvo: doc. dr. sc. Ružica Vuk
prof. dr. sc. Zoran Curić
prof. dr. sc. Zoran Stiperski

Tema prihvaćena: 11. 2. 2021.

Rad prihvaćen: 9. 9. 2021.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Master Thesis

State borders as a barrier for the African development

Marko Grudenić

Abstract: Fifty years after independence, African countries are still in a worse economic situation than the rest of the world. The aim of this paper is to analyze the available scientific papers and literature to assess whether state borders are an obstacle to the economic development of Africa. The borders drawn by the colonial rulers are the cause of numerous war conflicts. Numerous peoples in Africa lost their states and kingdoms with the arrival of the colonizers. An important segment of a nation's cultural identity is the border. Borders divided peoples between two or more states and made their position in the newly created states much more difficult. African mineral wealth is a problem in border areas, where war conflicts have often occurred. The International Court of Justice has resolved several border disputes in the last fifty years, but unfortunately there are still many border disputes. There are many international and regional economic organizations in Africa that are trying to stimulate economic growth and development in Africa. The content of the diploma thesis is a good basis for geography teachers to prepare classes related to state borders.

57 pages, 21 figures, 0 tables, 55 references; original in Croatian

Keywords: Africa, borders, economic development, economic organisations, border disputes, people, mineral resource

Supervisor: Ružica Vuk, PhD, Assistant Professor

Reviewers: Ružica Vuk, PhD, Assistant Professor
Zoran Curić, PhD, Full Professor
Zoran Stiperski, PhD, Full Professor

Thesis title accepted: 11/02/2021

Thesis accepted: 09/09/2021

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Predmet istraživanja, ciljevi i hipoteze rada	2
3. Pregled dosadašnjih istraživanja	3
4. Metode rada te prostorni i vremenski okvir istraživanja	4
5. Etnolingvistička kompleksnost afričkog kontinenta	5
5. 1. Sjeverna Afrika	8
5. 2. Zapadna Afrika	8
5. 3. Srednja Afrika	9
5. 4. Istočna Afrika	9
5. 5. Južna Afrika i Madagaskar	9
6. Podijeljenost naroda između više država na primjeru naroda Oron na poluotoku Bakassi i naroda Ewe na granici Toga i Gane	11
6. 1. Narod Oron i nigerijsko-kamerunski sukob oko poluotoka Bakassi	11
6. 1. 1. Geografska obilježja poluotoka Bakassi	11
6. 1. 2. Narod Oron i njegova povijest	12
6. 1. 3. Povijest graničnog spora Nigerije i Kameruna.....	12
6. 1. 4. Granica nakon Prvog i Drugog svjetskog rata	13
6. 1. 5. Pravno rješavanje graničnog spora između Nigerije i Kameruna	14
6. 1. 6. Presuda Međunarodnog suda pravde.....	15
6. 1. 7. Posljedice spora i odnosi na granici	16
6. 2. Narod Ewe na pograničnom području Gane i Toga	17
7. Pogranični sukobi zbog rudnih bogatstava u Africi	19
7. 1. Sukob Čada i Libije oko Aouzou pojasa	19
7. 1. 1. Presuda Međunarodnog suda pravde.....	21
7. 2. Sukob Gabona i Ekvatorske Gvineje oko zaljeva Corisco	22
7. 2. 1. Rješavanje spora.....	23

7. 3. Granični spor Malavija i Tanzanije oko jezera Malawi/Nyasa	24
7. 3. 1. Prijedlozi za rješavanje sukoba	24
7. 3. 2. Posljedice	26
8. Utjecaj međunarodnih ekonomskih organizacija na ekonomski razvitak Afrike	27
8.1. Projekt Svjetske Banke: Afričko kontinentalno područje slobodne trgovine (AfCFTA)	27
8. 1. 1. Makroekonomski utjecaj AfCFTA-e	28
8. 1. 2. Utjecaj AfCFTA-e na siromaštvo	30
8. 1. 3. Utjecaj AfCFTA-e na zaposlenost	31
8. 2. Utjecaj OPEC-a na afričku ekonomiju	35
8. 3. Afrička unija	38
8. 3. 1. Agenda 2063: The Africa We Want	40
9. Utjecaj regionalnih ekonomskih zajednica na ekonomiju Afrike	42
9. 1. Arapsko-magrebska unija (Arab Maghreb Union [AMU])	42
9. 2. Istočnoafrička zajednica (The East African Community [EAC])	44
9. 3. Ekonomska zajednica država Zapadne Afrike (Economic Community of West African States [ECOWAS])	44
9. 4. Međuvladino tijelo za razvoj (Intergovernmental Authority on Development [IGAD])	45
9. 5. Zajedničko tržište Srednje i Istočne Afrike (The Common Market for Eastern and Southern Africa [COMESA])	45
9. 6. Zajednica Sahelsko-saharskih država (Community of Sahel–Saharan States [CEN SAD])	46
9. 7. Ekonomska zajednica država Srednje Afrike (Economic Community of Central African States [ECCAS])	47
9. 8. Južnoafrička razvojna zajednica (Southern African Development Community [SADC])	48
10. Učenje o važnosti državnih granica kao oblik suvereniteta neke nacije, države ili naroda u četvrtom razredu gimnazija	50

11. Zaključak	53
Popis literature	58
Popis izvora	62
Prilozi.....	VII

1. Uvod

Afrika je nakon Azije drugi kontinent po površini, zauzimajući gotovo jednu petinu ukupne kopnene površine Zemlje s 30 221 532 km². Ujedno, Afrika je po broju stanovnika drugi kontinent (iza Azije) s 1275 milijardi stanovnika (2021. g.). Afriku karakterizira izrazito mlada populacija (medijan iznosi 19,7, dok je svjetski medijan 30,4 (Britannica, 2021).

Afrika je unikatan kontinent po broju različitih naroda koji žive na tom kontinentu. U literaturi se spominju nekoliko tisuća različitih naroda ili plemena, od čega se najveća heterogenost naroda očituje na zapadu kontinenta. Pojedini narodi su prije dolaska kolonizatora imali svoje vlastite države. Tako primjerice možemo na starim kartama vidjeti ucrtane države Wolofa, Gane, Malija ili Konga, koje nemaju veze s prostorima sadašnjih država. Dolaskom kolonizatora situacija se mijenja, nasilno se osvajaju države ili ih kolonizatori svojom lukavošću pretvaraju u vazale.

Završetkom Drugog svjetskog rata dolazi do promjena u kolonijalnom svijetu, širi se snažni val dekolonizacije koji ne zaobilazi ni Afriku. Godine 1945. samo su četiri afričke države bile neovisne: Liberija, Republika Južna Afrika, Egipat i Etiopija. Stvaranje novih neovisnih država zbiva se 50-ih, 60-ih i 70-ih godina 20. stoljeća. Posljednja država koja je stekla neovisnost od kolonizatora je Namibija 1990. godine (ovdje se ne računaju Eritreja ni Južni Sudan koji su se odcijepili od drugih neovisnih država, Eritreja 1993., a Južni Sudan 2011. godine). Prilikom proglašenja neovisnosti većina država zadržala je granice koje su im odredili kolonijalni vladari.

Upravo su državne granice jedna od negativnih strana kolonijalnog nasljeđa Afrike. Granice su oduvijek bile izvor ratnih sukoba, a u Africi je to najviše došlo do izražaja. Kolonizatori su granice nestručno i bez savjetovanja domicilnih naroda ucrtavali na karte te je došlo do brojnih podjela unutar samog stanovništva Afrike.

2. Predmet istraživanja, ciljevi i hipoteze rada

Predmet istraživanja ovog rada je analizira državnih granica u Africi te ocjena predstavljaju li one barijeru ekonomskom razvoju Afrike.

Osnovni cilj rada je analizirati predstavljaju li državne granice Afričkih država prepreku razvoju Afrike. Pedeset godina nakon proglašenja neovisnosti, mnoge države Afrike nalaze se u brojnim ekonomskim problemima. Analizirat će se raspodjela i kompleksnost etno-lingvističkog sastava Afrike kako bi se pojasnili problemi vezani uz nepošteno i pogrešno određene državne granice. Nadalje, jedan od ciljeva je analiza sukoba oko rudnih bogatstava u pograničnim područjima koji negativno utječu na ekonomiju sukobljenih strana. U ovom radu će se analizirati i rad brojnih međunarodnih i regionalnih ekonomskih organizacija te istražiti njihov utjecaj na ekonomiju afričkih država. Na posljertku, istaknut će se važnost granica kao narodnog identiteta prilikom obrade teme „značenje državnih granica za narod, naciju ili državu“ u 4. razredu gimnazija prema trenutnom kurikulumu.

Na temelju proučene literature, prethodnih istraživanja te ciljeva rada postavljene su sljedeće hipoteze:

Hipoteza 1: Na afričkom kontinentu u usporedbi s drugim kontinentima živi znatan broj naroda koji su državnim granicama podijeljeni između dviju ili više država.

Hipoteza 2: U Africi su se vodili brojni sukobi oko rudnih bogatstva u pograničnim područjima koja su loše ili pogrešno podijeljena granicom.

Hipoteza 3: Na prostoru Afrike djeluje velik broj različitih međunarodnih i regionalnih ekonomskih organizacija koje imaju nedovoljan učinak na sam ekonomski razvoj država.

Hipoteza 4: Sadržaj diplomskog rada dobra je osnova za pripremu nastavnika za poučavanje ishoda iz predmetnog kurikuluma geografije.

3. Pregled dosadašnjih istraživanja

Većina radova koja se bavila državnim granicama datira iz godina nedugo nakon ostvarivanja neovisnosti, 1950-ih, 1960-ih te 1970-ih godina. Danas raste interes za teme vezane uz afričku ekonomiju, pogotovo za njezin rast i razvoj. Stoga, možemo pronaći recentne radove koji se bave utjecajem nafte ili drugih rudnih bogatstava na ekonomiju država Afrike, kao i radove koji analiziraju probleme nekih naroda Afrike.

Analizom naroda bavi se radovi Munge Sone iz 2017. godine i Yung Yoon iz 2009. godine. U ovim su radovima iscrpno analizirani pogranični problemi brojnih naroda, među kojima su narodi Oron i Ewe. Poblje je opisan problem naroda Oron na poluotoku Bakassi te posljedice koje na njima ostavlja presuda Međunarodnog suda pravde. U radovima Touval iz 1966. godine te Kornprobst iz 2002. godine opisane su poteškoće s kojima se susreću pripadnici naroda Ewe na pograničnom području Gane i Toga. Nadalje, veliku bazu podataka o afričkim narodima ima i svjetski poznata online enciklopedija Britannica. Rješenja problema granica sadrže rad autora Ndumbe Anyu iz 2007. godine te brojna izvješća Međunarodnog suda pravde koja potpuno pojašnjaju svoje odluke i značenje donesenih odluka. O odnosima u graničnim područjima detaljno možemo saznati iz rada autora Niger-Thomas iz 2001. godine.

Radovi Mahony i dr., 2014. godine i Msafiri iz 2011. godine poblje pojašnjavaju problematiku pograničnih područja gdje dolazi do sukoba zbog rudnih bogatstava. Ujedno, radovi Munge Sone iz 2017. godine i Yung Yoon iz 2009. godine važan su izvor podataka potrebnih za provođenje analiza.

Za analizu utjecaja međunarodnih i regionalnih ekonomskih organizacija najbolji uvid nam daju internetske stranice i izvještaji Afričke unije, koja poblje i redovito prati sva događanja na kontinentu. Dobar izvor su i internetske stranice pojedinih organizacija poput OPEC-a, ECOWAS-a ili SADC-a.

4. Metode rada te prostorni i vremenski okvir istraživanja

Za potrebe izrade ovog rada korištena je metoda analize sadržaja dostupne znanstvene i stručne literature, uz korištenje vjerodostojnih internetskih izvora kako bi se lakše ostvarilo teorijski uvid u problematiku državnih granica država Afrike.

Temeljni izvor podataka za izradu ovog rada je stručna znanstvena literatura te stručni radovi i master planovi izrađeni od strane međunarodnih i regionalnih ekonomskih organizacija. Vizualizacija državnih granica, država Afrike i regionalnih ekonomskih organizacija kreirana je u programu ArcGis 10.7.

Prostorni okvir istraživanja su pojedina granična područja Nigerije i Kameruna, Gane i Toga, Libije i Čada, Malavija i Tanzanije te Ekvatorske Gvineje i Gabona. Ujedno, prostor istraživanja je cijeli afrički kontinent te regije Sjeverna Afrika, Zapadna Afrika, Srednja Afrika, Istočna Afrika i Južna Afrika.

Vremenski okvir istraživanja seže od vremena pretkolonijalne Afrike, te postupno kroz kolonijalni period do sadašnjosti.

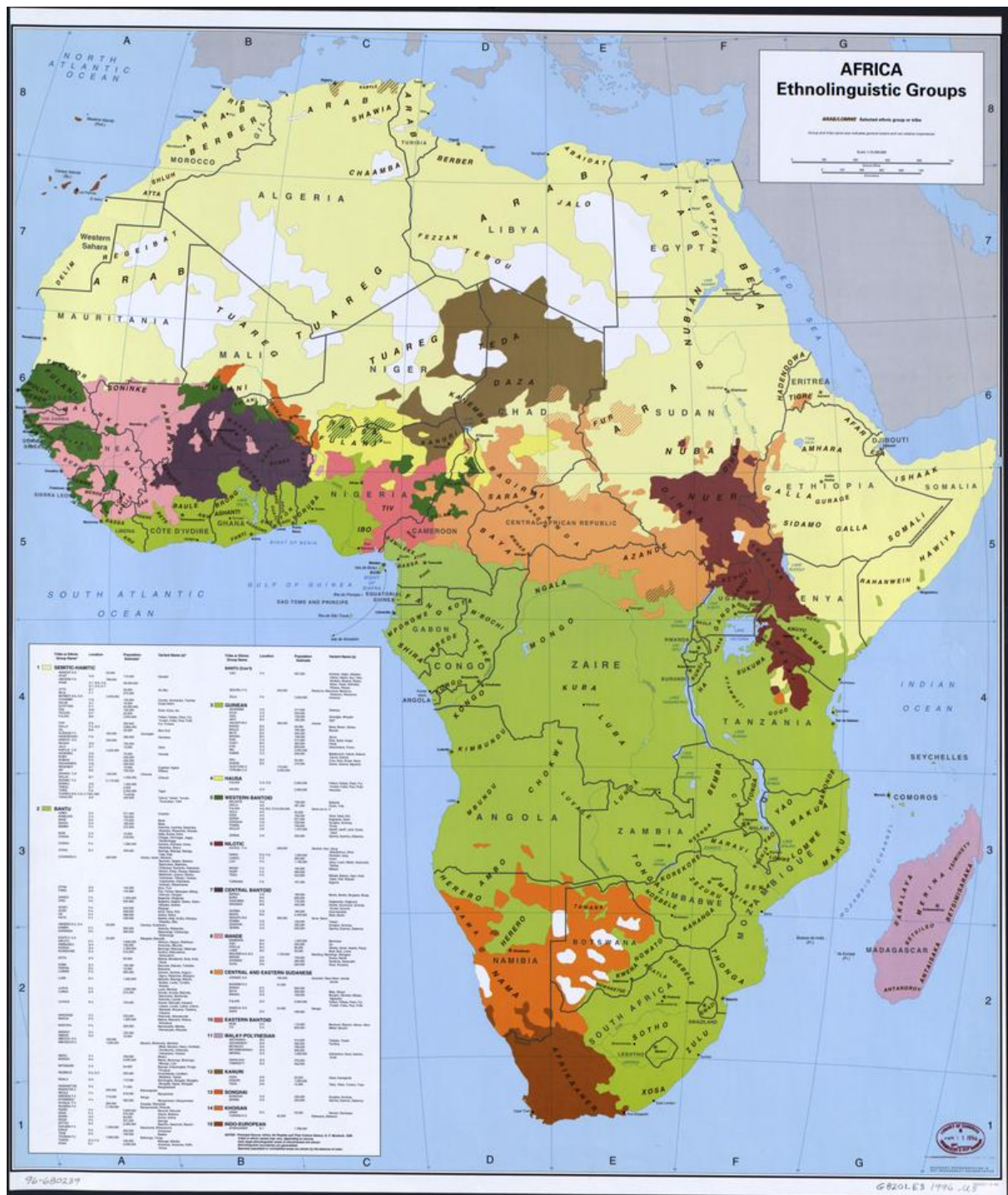
5. Etnolingvistička kompleksnost afričkog kontinenta

U zadnjem stoljeću Afrika bilježi nagli porast broja stanovnika, stopa rasta je nerijetko iznosila i 5 posto (Zinkina i Korotayev, 2014). Prema posljednjim procjenama stranice Worldmeters u 2020. godini populacija Afrike je brojila 1 341 milijarde stanovnika. Primjerice, u Africi je 1950. godine živjelo samo 177 milijuna ljudi (Worldmeters, 2021). Ovakav veliki porast broja stanovnika možemo pripisati izrazitom medicinskom napretku, poboljšanoj prehrani, smanjenju smrtnosti od raznih minornih svjetski poznatih bolesti te većoj pismenosti i boljoj obrazovanosti stanovništva na području Afrike.

Kada govorimo o stanovništvu Afrike važno je izdvojiti njihovu raznolikost. I dan danas ne zna se točan broj različitih naroda. Poznata enciklopedija Britannica navodi da u Africi živi nekoliko tisuća različitih naroda.

Opće poznato je da narod određuju neke karakteristike poput kulture, jezika, religije, povijest, pisma ili pak rase. U nekim područjima Afrike preteško je odrediti granice nekih naroda zbog njihove kompleksnosti, ali i mnogih zajedničkih karakteristika koje dijele sa susjednim narodima (Britannica, 2021).

Narodno-jezična karta (sl. 1) najbolji je dokaz kompleksnosti istraživanog područja.

Sl. 1a. Etnolingvističke skupine stanovništva u Africi, stanje 1996. godine

Izvor: preuzeto iz Library of Congress Geography and Map Division, 2021. godine

Većina Afrikanaca govori više od jednog jezika, a česte migracije i interakcije s drugim narodima, uključujući međusobne brakove, često su zamaglile etničke razlike. Procjenjuje se da postoji 900 do 1500 različitih jezika (Britannica.com, 2021), ali mnoge različite političke jedinice dijele zajednički ili sličan jezik (kao među narodima koji govore joruba, hausa i svahili). Situaciju u 20. stoljeću kompliciralo je stvaranje novih "plemena" (poput Zande [Azande] i Luo) koja prije kolonijalne ere nisu bili dva različita naroda. Etnički (kulturni) identiteti u moderno doba često su pojačani, pogoršani ili prigušeni iz političkih razloga, ovisno u kakvoj državi se nalaze. Veliki problem predstavlja i kolonijalna razgraničenost, točnije granice koje su ucrtale kolonijalne sile. Većinom se prilikom određivanja granica nije razmišljalo o narodu koji živi na tom području. Tako možemo vidjeti primjere naroda Oron ili narod Ewe koji su podijeljeni između dviju ili više država, to im automatski znatno otežava borbu za njihova prava i za isticanjem njihovog kulturnog identiteta (Britannica.com, 2021).

Kako bi se lakše opisalo složenu heterogenost etnografske situacije u Africi, najbolje je Afriku podijeliti geografski te izdvojiti kulturne areale tog područja: Sjeverna Afrika, Zapadna Afrika, Srednja Afrika, Istočna Afrika te Južna Afrika i Madagaskar.

5. 1. Sjeverna Afrika

Sjeverna Afrika je dugo vremena bila Saharom izolirana od drugih dijelova Afrike, stoga je ovdje najlakše razlikovati različite narode. Primarni narod na ovom području pripada jeziku afro-azijske skupine, taj narod je poznat pod imenom Imazighen ili Berberi. Najpoznatiji predstavnici berberskog naroda su Tuarezi. Danas se njihov broj smanjio zbog intenzivne migracije Arapa iz područja Jugozapadne Azije te su oni znatno asimilirani u arapsku kulturu te su preuzeli arapski jezik (Britannica, 2021).

5. 2. Zapadna Afrika

Zapadna Afrika jedan je od najkompleksnijih etnolingvističkih prostora na svijetu. Kako bi se olakšalo istraživanje, ovaj je prostor najbolje podijeliti na savanu (Sudanska savana) i obalu Gvinejskog zaljeva.

Na prostoru savane žive poznati narodi Mande iz Senegala i Malija te narodi poput Senufo, Lobi, Dogon koji govore jezicima gur. Prema unutrašnjosti, u okolici jezera Čad, žive narodi Fulani i Hausa, te narod Kanuri. S druge strane, uz obalno područje žive potomci starih

pretkolonijalnih kraljevstava poput Igbo, Ibibio te Yoruba u Nigeriji, preko Asante naroda Gane i Kru naroda Liberije do Wolof i Serer naroda u Senegalu (Britannica, 2021).

5. 3. Srednja Afrika

Na ovom prostoru pružaju se površinom druge najveće netaknute tropske šume na svijetu. Na ovom prostoru obitavaju brojni narodi koji su prema brojnosti inferiorniji od naroda Zapadne Afrike. S prostora tropske kišne klime najvažnije je izdvojiti bantu narode: Luba, Lunda, Fang, Mongo, Kuba, Songe i Chokwe te narod svjetski poznat po svom niskom rastu, narod Pigmejaca (Britannica, 2021).

5. 4. Istočna Afrika

Istočnu Afriku karakterizira vrlo složena geomorfološka struktura, na ovom predjelu prostiru se brojne planine, visočja, visoravni, ali i priobalne nizine. Na ovom prostoru žive narodi koji govore jezicima iz pet velikih skupina: istočno-sudanske, kušitske, semitske, swahili i bantu skupine (Britannica, 2021).

Istočnosudanskom skupinom jezika govore brojna plemena nilske doline: Shilluk, Dinka, Luo i Lango te plemena Maasai i Nandi iz središnjih visoravni Ugande i Kenije. Kušitskoj skupini jezika pripadaju jezici naroda Somali i Oromo koji žive na rogu Afrike. U Etiopiji žive narodi Amhara i Tigre koji govore jezicima iz skupine semitskih jezika. Prema jugu se isprepliću brojni swahili i bantu narodi, poput Ganda, Nyoro, Ruanda, Rundi, Nyamwezi i Sukuma (Britannica, 2021).

5. 5. Južna Afrika i Madagaskar

Karakteristično za prostor Južne Afrike su velike, prostrane i otvorene savane. Na ovom prostoru su karakteristični narodi iz skupine Khoisan i bantu. Svojstveno za ovaj prostor je snažno miješanje naroda što je dovelo do stvaranja brojnih naroda s karakteristikama više drugih naroda. Na ovim prostorima žive brojni narodi poput Zulu, Swazi, Tswana, Ndebele i Sotho (Basotho) (Britannica, 2021).

S druge strane, Madagaskar je zbog svoje izoliranosti karakterističan po svojoj malagaškoj kulturi. Najvažniji narod na ovom prostoru je narod Merina, za kojeg se pretpostavlja da je doselio s prostora Indonezije te spada u austronezijsku skupinu naroda (Britannica, 2021).

6. Podijeljenost naroda između više država na primjeru naroda Oron na poluotoku Bakassi i naroda Ewe na granici Toga i Gane

Afrički kontinent ističe se po brojnosti naroda podijeljenih državnim granicama. Narodi poput Malinke i Bideyat su podijeljeni između četiri ili više država, dok su narod Oron i Ewe podijeljeni između dvije države te se u ovom poglavlju detaljnije opisuju njihovi problemi, njihova povijest te utjecaj državne granice na pripadnike naroda.

6. 1. Narod Oron i nigerijsko-kamerunski sukob oko poluotoka Bakassi

6. 1. 1. Geografska obilježja poluotoka Bakassi

Bakassi je poluotok u Gvinejskom zaljevu. Leži između ušća rijeke Cross, u blizini grada Calabara, na zapadu zaljeva Biafra (u Nigeriji je ovaj prostor poznat pod imenom zaljev Bonny ili Bight of Bonny) te ušća rijeke Rio del Ray na istoku. Ovim područjem upravlja Kamerun, nakon prijenosa suvereniteta iz susjedne Nigerije kao rezultat presude Međunarodnog suda pravde koja će biti detaljnije pojašnjena (Bekker, 2003).

Poluotok leži između 4° 25' i 5° 10' sjeverne geografske širine te 8° 20' i 9° 08' istočne geografske dužine. Poluotok se sastoji od niza otočića s velikim prostorima mangrova koje pokrivaju površinu od oko 665 km². Pretpostavlja se da je na tom području nastanjeno između 150 000 i 300 000 ljudi (Britannica.com, 2021).

Bakassi se nalazi na krajnjem istočnom prostoru Gvinejskog zaljeva, gdje se topla Gvinejska struja susreće s hladnom Benguelskom strujom. Ove dvije oceanske struje međusobno se miješaju te stvaraju jedno od područja najbogatijih ribom, škampima te raznovrsnim drugim morskim organizmima uz afričke obale. Upravo zato je područje Bakassi vrlo izdašno ribolovno područje, usporedivo samo s morima oko Newfoundlanda u Sjevernoj Americi i morima oko Skandinavskog poluotoka u Sjevernoj Europi. Većina stanovništva živi od ribolova (Britannica, 2021).

Poluotok se konstantno opisuje kao područje bogato naftom, što je kasnije i potvrđeno. Međutim, područje je izazvalo znatan interes naftnih kompanija u svjetlu otkrića bogatih rezervi visokokvalitetne sirove nafte u Nigeriji. Najmanje osam multinacionalnih naftnih kompanija sudjelovalo je u istraživanju poluotoka i njegovih priobalnih voda. U listopadu 2012. China Petroleum & Chemical Corporation objavila je da je otkrila nove izvore nafte i plina u regiji Bakassi (MENAFN, 2012).

6. 1. 2. Narod Oron i njegova povijest

Narod Oron (narod Oro) je multietnički narod smješten prvenstveno u južnoj Nigeriji i Kamerunu. Najveći broj stanovnika nalazi se na samom poluotoku Bakassi i u njegovoj blizini. Narod se sastoji od više različitih plemena. Narod Oron čine sljedeća plemena:

1. Oron Ukpabang
2. Okobo
3. Idua (Asang)
4. Enwang
5. Ebughu Otong
6. Efiat/Mbo

Prema podacima Wikiwand (2021) za 2015. godinu procjenjuje se da je postojalo 1,407 milijuna pripadnika naroda Oron, od čega 800 000 pripadnika živi u Nigeriji, 600 000 pripadnika živi u Kamerunu, a 7 000 stanovnika živi u Demokratskoj Republici Kongo.

Povijest naroda Oron seže do 2370. godine prije Krista, narod oduvijek živi na prostoru jugoistočne Nigerije i zapadnog Kameruna. U daljoj povijesti, masovni prodori ratnika Bantu nisu donijeli propast naroda Oron, ali isto tako nema dokaza da pripadnici naroda Oron potječu od nekih drugih naroda, primjerice Bantu, kamerunskih plemena ili nigerijskih plemena. Ništa iz kulture ili imena pripadnika naroda Oron nije izvedeno iz Bantu jezika ili bilo kojeg drugog jezika (Wikiwand, 2021).

Narod Oron je u pretkolonijalnom razdoblju živio na prostoru današnje Nigerije, a ranije je bio dio provincije Jugoistočna država. Većina pripadnika naroda Orona također tečno govori i razumije efički jezik. Oroni također imaju neke dijalektičke sličnosti s narodom Ibibio i Annang pa je njihova komunikacija na jezicima Ibibio i Annang naroda izrazito tečna (Projectsextra, 2021).

6. 1. 3. Povijest graničnog spora Nigerije i Kameruna

Granični spor između Kameruna i Nigerije oko poluotoka Bakassi stari je problem koji datira još iz kolonijalne ere. Površina poluotoka iznosi 1600 km². Ovo je strateški dio teritorija s bogatim prirodnim resursima, a njegova kontrola dugo je bila kamen spoticanja između Kameruna i Nigerije (Munge Sone, 2017).

Poluotok je bio dio Kraljevine Stari Calabar kada je kraljevstvo postalo britanski protektorat 1884. godine. Kraljevi Calabara potpisali su s Britancima ugovor o zaštiti. No, iste

je godine susjedna mu država Kamerun postala njemački protektorat. Britanci i Nijemci povukli su privremenu liniju razgraničenja sporazumom iz 1885. godine. No, konkretnija granica nastala je potpisivanjem dvaju dokumenata između Ujedinjenog Kraljevstva i Njemačke 1913. godine (Munge Sone, 2017). Sporazumom iz 1913. godine ustanovljena je granica između Nigerije i Kameruna od grada Yole (današnja Nigerija) do Gvinejskog zaljeva i dogovorena plovidba rijekom Cross (Yung Yoon, 2009).

Nakon potpisivanja sporazuma ustanovljeno je da poluotok Bakassi pripada njemačkoj kolonijalnoj vlasti, točnije današnjem Kamerunu. Sporazum je bio toliko temeljit da je u jednom članku, točnije članku 20, precizirano da ukoliko rijeka Cross (na jeziku Oron ime rijeke je Akpakorum ili Akwayafe) promijeni ušće te ukoliko ušće bude u zaljevu Rio del Rey, poluotok Bakassi i dalje ostaje pod kontrolom Njemačke, usprkos tome što će biti odsječeno od kopnenog dijela njemačkog kolonijalnog carstva (Yung Yoon, 2009).

6. 1. 4. Granica nakon Prvog i Drugog svjetskog rata

Koncem Prvog svjetskog rata potpisivanjem Versajskog ugovora podijeljena su sva njemačka područja u Africi između Ujedinjenog Kraljevstva i Francuske. Kako bi se definirala granica između britanskog i francuskog dijela Kameruna 10. srpnja 1919. godine potpisan je sporazum kojim su određene granice. Prema uvjetima ovog sporazuma, poluotok Bakassi, njegovi stanovnici i susjedno područje Britanskog Kameruna potpalo je pod britanski mandat i administrirani su zajedno s Nigerijom, ali zapravo nikada nije došlo do spajanja, nego se dogodilo upravo suprotno. Granice su ostale kao prema Anglo-njemačkom sporazumu iz 1913. godine (Sama i Johnson-Ross, 2006; Ndumbe Anyu, 2007).

Nakon što su Nigerija i Kamerun 1960. godine proglasili neovisnost, došlo je na red rješavanje problema vezanih uz Južni (bivši britanski) Kamerun. Godine 1961. održan je referendum u kojem je odlučeno da se Južni Kamerun pripoji novostvorenoj Republici Kamerun. To je dovelo do problema unutar nigerijske vlade jer se ovom odlukom smanjila obalna granica te uz nju i pravo na iskorištavanje veće površine naftnim resursima bogatog Gvinejskog zaljeva (Sama i Johnson-Ross, 2006; Ndumbe Anyu, 2007).

To je stvorilo ozbiljne napetosti, neprijateljstva i vojne sukobe između dviju zemalja, koji su se pojavili od 1980-ih do 1990-ih, kada su dvije države otkrile veliki ekonomski potencijal područja. Usprkos brojnim dokazima, većinom povijesnim sporazumima, Nigerija nikako ne prihvaća pripajanje poluotoka Bakassi Republici Kamerun te dolazi do brojnih ratnih

sukoba između Nigerije i Kameruna koji su trajali sve do presude Međunarodnog suda pravde (Sama i Johnson-Ross, 2006; Ndumbe Anyu, 2007).

Ovdje je jasno da je, osim kolonijalnog faktora, potraga za prirodnim i gospodarskim resursima koji se nalaze na tom području ključni čimbenici u sporu (Yung Yoon, 2009; Munge Sone, 2017).

6. 1. 5. Pravno rješavanje graničnog spora između Nigerije i Kameruna

Prvi pravi pokušaj zaustavljanja ratnog sukoba oko Bakassi poluotoka zbio se 4. travnja 1974. godine, kada su predsjednici Ahmadou Ahidjo (Kamerun) i Yakubu Gowon (Nigerija) potpisali Yaounde II deklaraciju. U samoj deklaraciji potvrđena je granica prema sporazumu iz 1913. godine. No, s obzirom da je ovo područje bogato naftom do prestanka sukoba nije došlo (Ndumbe Anyu, 2007).

Oštri ratni sukobi započeli su sredinom svibnja 1981. godine, kada je ubijeno šest nigerijskih vojnika od strane kamerunske policije. Godine 1993. nakon nekoliko pojedinačnih sukoba došlo je do eskalacije sukoba te do masovne vojne intervencije kako nigerijskih vojnih trupa tako i kamerunskih vojnika. Kako bi se spriječio veći rat, koji bi desetkovao ne samo populacijski nego i ekonomski obje države, Kamerun je u ožujku 1994. godine povukao odličan, ali i jedini logičan, potez te odlučio prijemor oko poluotoka Bakassi riješiti na Međunarodnom sudu pravde (Ndumbe Anyu, 2007).

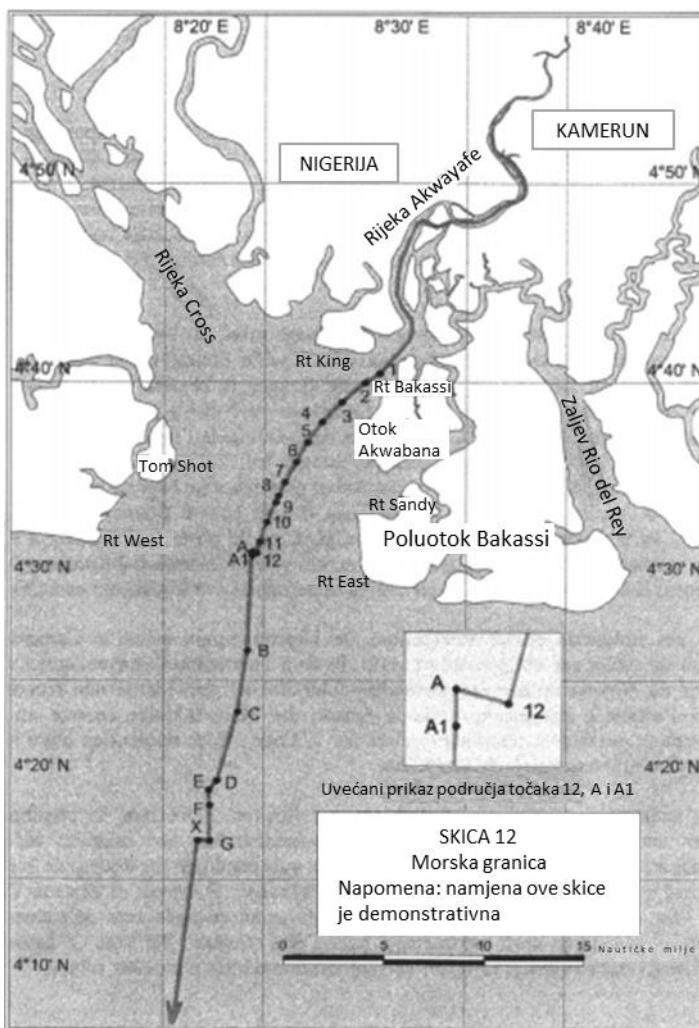
Glavni nigerijski argument za pripojenje poluotoka Bakassi bio je prvi članak sporazuma „*Treaty of Kings and Chiefs of Old Calabar and Britain*“ iz 1884. godine. U njemu je izričito napomenuto da sva područja oko Calabara, pa tako i područje poluotoka Bakassi, pripadaju pod upravu Britanije. Važno je napomenuti još tri važna argumenta: prvo, djelotvorna okupacija, odnosno dobro upravljanje nad područjem od strane nigerijske uprave, drugo, dugotrajna okupacija i upravljanje, još od Versajskog ugovora, te treće, pravo na poluotok zbog pasivnosti kamerunske vlade da upravlja ovim područjem (Ndumbe Anyu, 2007).

Glavni argument Kameruna bio je, gore spomenuti, sporazum između Ujedinjenog Kraljevstva i Njemačke iz 1913. godine. Sekundarni argument je referendum iz 1961. godine u kojem je narod odlučio da će se pripojiti Republici Kamerun. I tercijarni, izrazito važan argument je Yaounde II deklaracija u kojoj je nigerijski predsjednik priznao pravo Kameruna na poluotok Bakassi prema sporazumu iz 1913. godine (Ndumbe Anyu, 2007).

6. 1. 6. Presuda Međunarodnog suda pravde

Međunarodni sud pravde 10. listopada 2002. donio je odluku da poluotok Bakassi pripada Kamerunu. Sud je odlučio s 13 glasova za i 3 glasa protiv. Potvrđujući valjanost određenih kolonijalnih dogovora na koje se pozvao Kamerun, Sud je jasnom većinom utvrdio kopnenu granicu od jezera Čad na sjeveru do poluotoka Bakassi na jugu (Bekker, 2003; Sama i Johnson-Ross, 2006).

Na slici 2 možemo vidjeti skiciranu nacionalnu granicu između Nigerije i Kameruna. Ujedno je uz kopnenu granicu prikazana i morska granica koja je bila predmet debate prilikom donošenja presude Međunarodnog suda pravde.

Sl. 2. Razgraničenje između Nigerije i Kameruna 2003. godine

Izvor: Bekker, 2003. godine

6. 1. 7. Posljedice spora i odnosi na granici

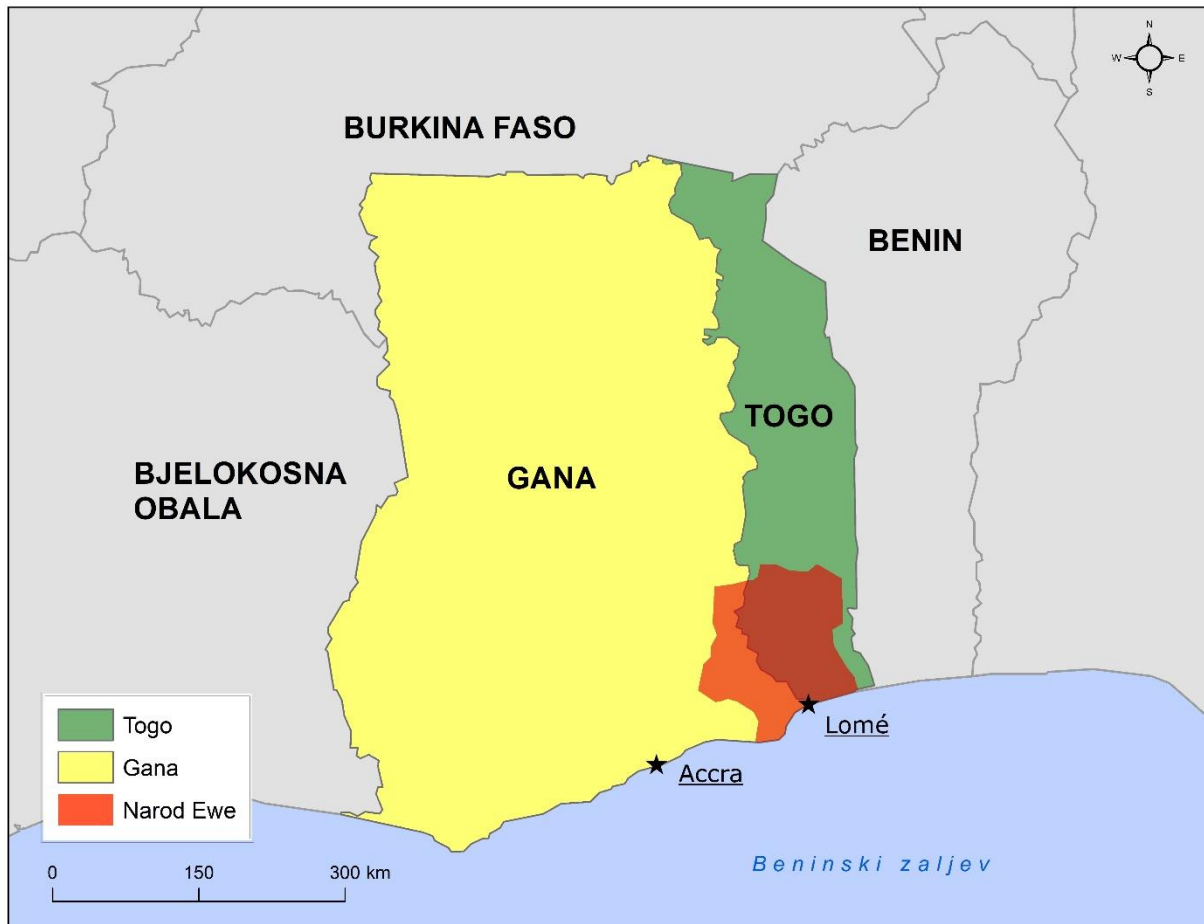
Presuda Međunarodnog suda pravde nije riješila sve probleme koji se javljaju na tom području. Sasvim očekivano, uzburkalo je vladu u Nigeriji te još više zaoštrilo odnose između Nigerije i Kameruna. Presuda nikako nije pomogla stanovnicima ovog područja, poglavito narodu Oron koji nastanjuju poluotok Bakassi (Sama i Johnson-Ross, 2006).

S obzirom da je granica vrlo loše definirana, zapravo je za narod Oron nevažna. Starosjedioci tog područja ne ograničavaju svoje društvene i gospodarske aktivnosti na državno područje, nego se kreću ilegalno preko granice. Postali su vrlo vješti u izbjegavanju, kako kamerunske policije, tako i nigerijske policije i carine. Prema Niger-Thomas 2001. godine krijumčarenje više nije razlog za zabrinutost, već je postalo prihvaćena strategija za preživljavanje i akumulaciju financijskog i kulturnog kapitala. Lako je doći do zaključka da ovakva situacija ne pogoduje samo krijumčarima, nego i samim starosjediocima poluotoka Bakassi. Isto tako možemo zaključiti da je nacionalna granica na ovom prostoru ništa više nego politička tvorevina (Niger-Thomas, 2001).

Prema Munge Sone (2017), iz provedenih intervjua jasno je vidljivo da se Nigerijci koji trenutno žive na Bakassiju nakon rješavanja spora smatraju siročadi, izbjeglicama ili novim doseljenicima. Uzrok tome je loš tretman koji imaju od Kamerunaca na tom području. Kamerunce koji žive na poluotoku u međuvremenu stalno uznemiravaju nigerijski gusari. Stoga se ljudi iz obje zemlje u regiji suočavaju s neizvjesnom budućnošću i moraju patiti živeći u izrazito nesigurnom okruženju.

6. 2. Narod Ewe na pograničnom području Gane i Toga

Narod Ewe je porijeklom iz pograničnog području između Benina i Nigerije te su se doselili na područje Gane i Toga (sl. 3) sredinom 17. stoljeća. Neki su pripadnici naroda ostali u današnjem Beninu gdje čine nacionalnu manjinu (Touval, 1966; Shoup, 2011).

Sl. 3. Prostorni razmještaj naroda Ewe u državama Gana i Togo 2021. godine

Izvor: Geofabrik, 2021. godine

Krajem 19. stoljeća, točnije 1884. godine na ovo područje dolaze Nijemci te osnivaju njemački protektorat. Tijekom svoje vladavine ovim područjem oni su se uvelike oslonili na pripadnike naroda Ewe kako bi lakše upravljali područjem. Nijemci su čak i pripremili državni zakon utemeljen na zakonu naroda Ewe, ali implementacija zakona je stopirana zbog početka Prvog svjetskog rata (Kornprobst, 2002; Refworld, 2021; Minorityrights, 2021).

Nakon završetka rata i njemačke kapitulacije, područje je podijeljeno između Ujedinjenog Kraljevstva i Francuske. Zapadni dio dobio je ime Britanski Togoland, dok je istočno područje potpalo, pod utjecajem strašne centralizacije, pod upravu Dakara gdje je bila uprava za kolonije Francuske Zapadne Afrike. Podjela njemačkog Togolanda rezultirala je

porastom etničkog nacionalizma među etničkim pripadnicima naroda Ewe. Budući da je tijekom rata narod bio pod britanskom vlašću, povlačenje granice preko teritorija naroda Ewe izazvalo je izrazito nezadovoljstvo (Kornprobst, 2002; Refworld, 2021; Minorityrights, 2021).

Bilo je pokušaja uvođenja pravila i regulacija na granici, što je dovelo do nereda kod pripadnika naroda Ewe. Tada su se pojavili prvi pokreti za ujedinjenje naroda Ewe u jednu državu, no utjecaj Ujedinjenog Kraljevstva i Francuske bio je prejak te su svi pokušaji propadali. Neovisnost od kolonijalne vlasti ostvarena je 27. travnja 1960. godine, pobijedila je stranka *Comite d'Unite Togolaise* predvođena etničkim Eweom Sylvanus Olympiom. No, problem je što je u sastav novoosnovane države Togo ušao samo francuski dio Togolanda, dok je britanski dio Togolanda preko referenduma odlučio da će se priključiti Gani (Kornprobst, 2002; Refworld, 2021; Minorityrights, 2021).

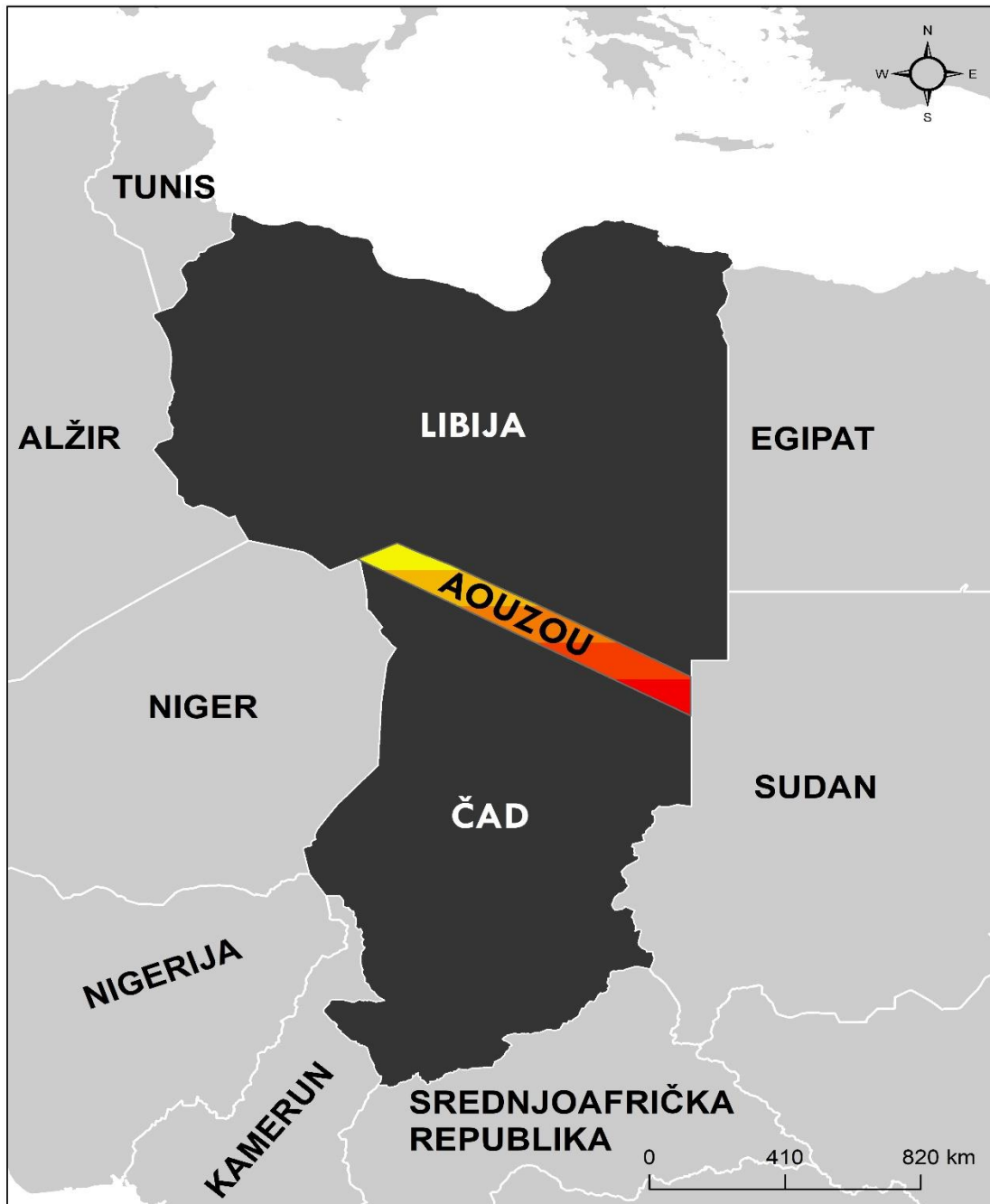
Nakon atentata na predsjednika i njegove smrti na vlast dolazi Gnassingbe Eyadema uz veliku podršku etničkih naroda sa sjevera Toga. Tijekom njegove vladavine narod Ewe bio je sustavno isključen iz politike. Usprkos tome, uspjeli su zadržati svoju važnost i ulogu u togoanskoj vanjskoj trgovini, naročito s Ganom i Beninom. Ujedno su bili i glavna oporbena skupina predsjedniku Eyademi i njegovom sinu Faureu Gnassingbeu nakon njegova početka vladavine 2005. godine. Tijekom njegove vladavine nastavilo se sustavno ugnjetavanje naroda Ewe (Refworld, 2021; Minorityrights, 2021).

U današnje vrijeme glavni fokus naroda Ewe je pokušaj ujedinjenja sa svojim sunarodnjacima iz susjedne Gane. Kroz suvremene probleme naroda Ewe možemo vidjeti koliko problema mogu izazvati loše iscrtane državne granice u Africi. Ovo je tipičan prizor kolonijalnog nasljeđa većine etničkih naroda u Africi, gdje su državne granice podijelile narode između više država te isti taj narod gurnule u sustavnu represiju državnog vodstva nad narodom koji nema snagu, koju primjerice imaju narodi koji su ostali inkorporirani u sastavu jedne države (Touval, 1966; Refworld, 2021; Minorityrights, 2021).

7. Pogranični sukobi zbog rudnih bogatstava u Africi

7. 1. Sukob Čada i Libije oko Aouzou pojasa

Aouzou pojas (sl. 4) bio je predmet sukoba između Libije i Čada tijekom 70-ih godina prošlog stoljeća. Obje države su snažno svojatale ovo područje te su zbog toga 1973. godine zaratile.

Sl. 4. Geografski položaj Aouzou pojasa na granici Čada i Libije, stanje 2021. godine

Izvor: Geofabrik, 2021. godine

Čad je svoje temelje uspostavio na novijem sporazumu između Francuske i Libije iz 1955. godine, koji potječe iz sporazuma između Ujedinjenog Kraljevstva i Francuske o „sferama utjecaja“ u Africi iz 1899. godine. U tom sporazumu je Ujedinjeno Kraljevstvo priznalo francusku kontrolu nad kopnom pa se Čad, kao francuska kolonija, usprotivio miješanju Libije.

S druge strane, Libija je svoj zahtjev utemeljila na dokumentu potpisanom 1935. godine. Godine 1935. potpisan je francusko-talijanski sporazum između Benita Mussolinija i Pierrea Lavala, koji je uključivao odredbu prema kojoj će Italija dobiti pojas Aouzou, koji je poslije trebao biti priključen Libiji. Dogovor je propao dvije godine kasnije nakon što je Italija potpala pod utjecaj nacističke Njemačke i potpisivanjem „čeličnog pakta“ s nacističkom Njemačkom, što je dovelo do neuspješne ratifikacije sporazuma. Unatoč tome, pojas Aouzou bio je konstantno označavan kao južna granica Libije do 1955. godine (Nolutshungu, 1996; Hodder, Lloyd i McLachlan, 1998).

Libija je prva započela vojne intervencije i operacije u pojasu Aouzou kako bi dobila pristup rudnim bogatstvima i upotrijebila ga kao bazu utjecaja u politici Čada. Libija je pod vodstvom Moamera Gadafija bila puno agresivnija na ovom području te je prvotno dobivala bitke protiv Čada. Do velikog ratnog sukoba došlo je na prijelazu iz 1987. u 1988. godinu, rat je poznat i pod nazivom Toyota rat, zbog toga što su oružje montirali na Toyotine džipove. Nakon teških borbi Čad je, uz veliku vojnu pomoć Francuske i SAD-a, uspio poraziti Gadafijevu Libiju. Gadafi je oštro verbalno napao SAD i Francusku zbog vojne pomoći te zatražio dodatnu vojnu pomoć od Sovjetskog Saveza (Nolutshungu, 1996; Brecher i Wilkenfeld, 2000).

Nakon rata došlo je do poboljšanja diplomatskih odnosa između dviju država. Gadafi je davao znakove da želi normalizirati odnose s vladom Čada, čak je i priznao da je rat bio greška (Simons, 2004).

U svibnju 1988. godine libijski je čelnik izjavio da će priznati Habréa kao legitimnog predsjednika Čada "kao dar Africi". Prekretnica se dogodila početkom listopada iste godine kada je došlo do potpunog obnavljanja diplomatskih odnosa između Čada i Libije. Sljedeće godine u kolovozu predstavnici Čada i Libije sastali su se u Alžiru radi pregovora o sporazumu o mirnom rješavanju teritorijalnog spora u kojima je Gadafi pristao razgovarati s Habréom o pojasu Aouzou (Simons, 2004).

Nakon godinu dana neuspješnih razgovora obje strane su spor predale Međunarodnom sudu pravde u rujnu 1990. godine (Simons, 2004).

7. 1. 1. Presuda Međunarodnog suda pravde

Sud je svoju presudu donio 3. veljače 1994. godine. Prvotno je bilo potrebno definirati granicu, liniju razgraničenja. Libija isprva nije podnijela zahtjev koji je sadržavao ucrtanu liniju razgraničenja pa je sud zatražio da ucrtaju granicu. Čad je prijedlog svoje granice ucrtao u prvotnom zahtjevu (International Court of Justice, 2021c).

Libijski zahtjev bio je temeljen na sjedinjenju prava i naslova autohtonog stanovništva, reda Senoussi, Osmanskog Carstva, Italije i same Libije, dok je zahtjev Čada bio temeljen na Ugovoru o prijateljstvu i dobrosusjedstvu koji su zaključile Francuska i Libija 10. kolovoza 1955. ili, alternativno, na francuskim *effectivités* (djela države koja pridonose polaganju prava na teritorije prema prethodnoj okupaciji ili akviziciji), bilo u odnosu na odredbe ranijih ugovora ili neovisno o njima (International Court of Justice, 2021c).

Međunarodni sud pravde je sa šesnaest glasova za i jednim glasom protiv odlučio sljedeće „Utvrđuje da je granica između Libijske Arapske Jamahirije i Republike Čad definirana Ugovorom o prijateljstvu i dobrosusjedstvu zaključenom 10. kolovoza 1955. godine između Francuske Republike i Ujedinjenog Kraljevstva Libije.“ te je granica sljedeća: „Od točke sjecišta meridijana 24° istočne geografske dužine s paralelom 19° 30' sjeverne geografske širine, ravna crta do točke sjecišta Rakove obratnice sa meridijanom 16° istočne geografske dužine; a od te točke ravna crta do sjecišta meridijana 15° istočne geografske dužine i paralele 23° sjeverne geografske širine.“ (International Court of Justice, 2021c).

Kao glavni razlozi za napad Libije na Čad i želja za osvajanjem Aouzou pojasa nisu samo želja za kontrolom većeg teritorija. Glavni razlog su velika nalazišta rude uranija na ovom području. Rudna bogatstva mogla su riješiti problem Libije s nabavom uranija za svoj nuklearni program. S druge strane, jasno je zašto su Francuska i SAD pružile pomoć Čadu tijekom rata s Libijom. Nisu pomogli samo zbog toga što su htjeli oslabiti Gadafijevu Libiju, nego su htjeli čadske bogate rudne zalihe uranija. Francuska ima najveći broj nuklearnih elektrana u Europi te najveću potrebu za uranijem, zato je poprilično očekivana njihova reakcija u ovom ratu, kao i u ratovima u Maliju, državi koja ima brojna nalazišta uranija na svom teritoriju. Iako je Čad pobijedio u ratu, on je veliki gubitnik. Gotovo 20 godina borio se s Libijom, zanemarivao svoj gospodarski rast i razvoj te je danas jedna od najsiromašnijih država svijeta. Čad je savršeni primjer kako loše povučene linije razgraničenja mogu gotovo zaustaviti ekonomski rast i razvoj države (Simons, 2004).

7. 2. Sukob Gabona i Ekvatorske Gvineje oko zaljeva Corisco

Gabon i Ekvatorska Gvineja dugo vremena su se sukobljavali oko tri otoka u Corisco zaljevu: Mbanie, Cocotiers i Congas (slika 5), iako su ovi otoci nenaseljeni. Ovi otoci su, isprva, formalno pripali Ekvatorskoj Gvineji, usprkos tome što su puno bliže Gabonu, posebice njegovom glavnom gradu Librevilleu (Yung Yoon, 2009).

Sl. 5. Otoci Mbanie i Corisco u zaljevu Corisco na granici Ekvatorske Gvineje i Gabona

Izvor: preuzeto iz The Economist, Intelligence Unit, 2011. godine

Sukob je započeo 23. kolovoza 1972. godine kada je Gabon odlukom vlade proširio svoje teritorijalne vode na 100 nautičkih milja u svrhu očuvanja otoka i iskorištavanja bogatog ribljeg fonda. Godine 2003. ministar obrane Ali Ben Bongo, sin tadašnjeg predsjednika Omara Bonga, došao je na otoke te poslao jasnu poruku kako ovi otoci pripadaju Gabonu. Na ovu poruku je burno reagirala Španjolska te se obvezala pomoći svojoj bivšoj koloniji, Ekvatorskoj Gvineji (Yung Yoon, 2009).

Temeljni dokument o podjeli kolonijalne vlasti na ovom području je Francusko-španjolska konvencija iz 1900. godine. U tom se dokumentu jasno navodi da otoci Elobey i otok Corisco pripadaju Španjolskoj, ali problem je što tri osporavana otoka u ovom dokumentu nisu spomenuta (Yung Yoon, 2009).

Pozadina ovog sukoba leži u iznimno naftnom i plinom bogatom Corisco zaljevu. Obje države intenzivno razvijaju svoju ekonomiju na temelju bogatih nalazišta nafte u Gvinejskom zaljevu (Frynas, 2004). Ove dvije države su u iznimno lošim odnosima te je nekoliko puta zamalo došlo do ratnog sukoba. No, obje države su se odlučile na rješenje ovog spora mirnim putem te su 2003. godine odlučile zatražiti pomoć Ujedinjenih naroda, a zatim i Međunarodnog suda pravde (Yung Yoon, 2009).

7. 2. 1. Rješavanje spora

Pravni temelj Ekvatorske Gvineje leži u Španjolsko-francuskoj konvenciji o razgraničenju na prostoru Sahare i Gvinejskog zaljeva, dok je temelj Gabona, uz Francusko-španjolsku konvenciju o razgraničenju na prostoru Sahare i Gvinejskog zaljeva, i dokument iz 1974. godine između Ekvatorske Gvineje i Gabona o demarkaciji kopnene i morske granice (International Court of Justice, 2021a).

Službeno je 5. ožujka 2021. godine donesena odluka o mirnom rješenju sukoba na Međunarodnom sudu pravde (International Court of Justice, 2021b).

7. 3. Granični spor Malavija i Tanzanije oko jezera Malawi/Nyasa

Osporavana granica između Tanzanije i Malavija na jezeru Malawi (u Tanzaniji ovo jezero zovu jezero Nyasa) produkt je negativnih implikacija iscertavanja granica za vrijeme kolonijalne vlasti. Sukob je započeo 1964. godine. Prijepor uzrokuje nestabilnost, neadekvatno provođenje socio-političkih i ekonomskih mjera i reformi za rast i razvoj gospodarstva, i društva općenito, u obje države. Značaj ovog sukoba raste nakon otkrića nafte i dokazivanja značajnih rezervi nafte koja mogu transformirati ekonomiju obiju država. Potrebno je spomenuti i negativan utjecaj ovog graničnog spora na užu, ali i širi dio regije (Msafiri, 2011; Mahony i dr, 2014).

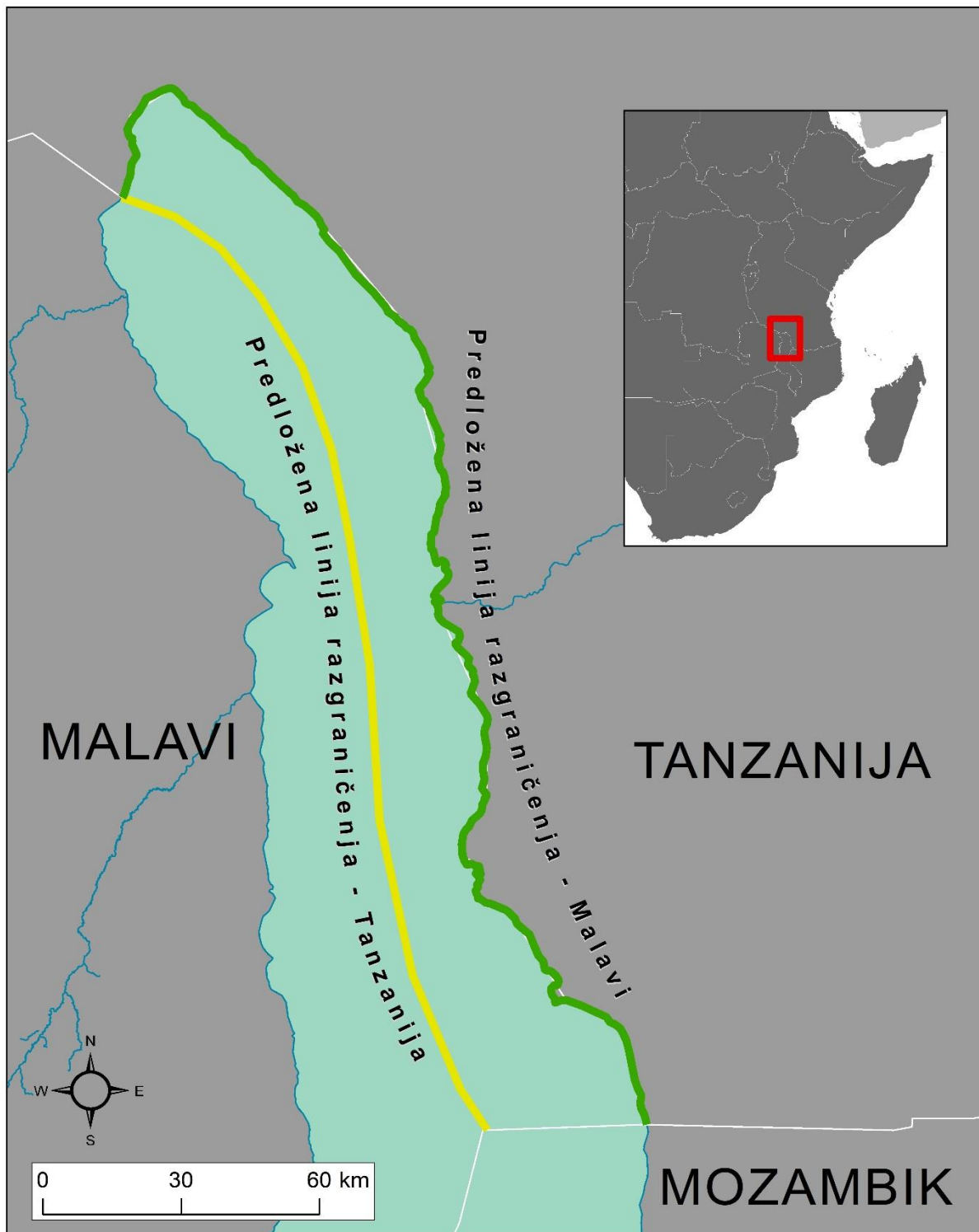
Temeljni problem ovog sukoba je sadržaj Anglo-germanskog sporazuma iz srpnja 1890. godine, koji navodi sljedeće „Na jugu, linijom koja počinje na obali provincije Mozambik i prati tok rijeke Rovume do točke gdje se rijeka Messinge ulijeva u rijeku Rovumu, odavde linija vodi zapadno po paraleli (po geografskoj širini) do obale jezera Nyasa. Okrećući prema sjeveru, nastavlja se istočnom, sjevernom i zapadnom obalom jezera sve dok ne dosegne sjevernu obalu ušća rijeke Songwe." (Msafiri, 2011). Problematičnost ove linije je rezultat omjera snaga Britanskog carstva i Njemačke te je zato Britanija uspjela sebi prisvojiti veću površinu jezera. Brojni etnički narodi žive od jezera te sve do dolaska kolonizacijskih sila, ali i do ostvarivanja državne neovisnosti živjeli su od jezera i njegovih prirodnih resursa. Ostvarivanjem neovisnosti na ovom prostoru vlada opći nemir (Msafiri, 2011).

Rješenje ovog graničnog problema moglo se pronaći po završetku Prvog svjetskog rata kada su oba kolonijalna područja, i Malavi i Tanzanija, pripala pod utjecaj Britanskog carstva. No, Britanija nije pokazala volju za rješavanje ovog problema. Tanzanija je riješila pogranične sporove na ostalim jezerima: Viktorija i Tanganyika te joj preostaje riješiti problem jezera Nyasa (Malawi). Vlada i predsjednik Malavija konstantno pružaju otpor rješenju ovog spora. Jezero Malawi/Nyasa dijele ne samo Malavi i Tanzanija, nego i Mozambik, no granice uz Mozambik su definirane, s obje strane. Cijeli ovaj sukob najteže pada stanovništvu koje živi uz jezero ili u njegovoj blizini (Munge Sone, 2017).

7. 3. 1. Prijedlozi za rješavanje sukoba

Malavi i njegova vlast čvrsto drže stav da je jezero u potpunosti njihovo te ga ne žele ustupiti Tanzaniji. Tanzanija predlaže liniju koja prolazi medijanom jezera, točnije sredinom jezera te smatraju kako je to najpoštenije rješenje (sl. 6). U prilog Tanzaniji idu brojni

međunarodni sporazumi oko granica na vodi, bilo rijekama, jezerima ili oceanima (Munge Sone, 2017).

Sl. 6. Pogranični spor na jezeru Malawi/Nyasa i prijedlozi Malavija i Tanzanije za rješenje problema, stanje 2021. godine

Izvor: Geofabrik, 2021. godine

7 . 3. 2. Posljedice

Bogatstvo jezera ubrzo se smanjuje, što zbog prevelikog izlova ribljeg fonda, što zbog demografskog *booma* koji se događa na obalama jezera. Zbog rasta stanovništva raste i potreba za hranom, sve više se gladnih ljudi okreće ilegalnom ribolovu (ilegalne mreže, eksploziv,...), a oni malo bogatiji počinju se baviti intenzivnom poljoprivredom koja znatno šteti i onečišćuje jezero (Msafiri, 2011; Munge Sone, 2017).

8. Utjecaj međunarodnih ekonomskih organizacija na ekonomski razvitak Afrike

8.1. Projekt Svjetske Banke: Afričko kontinentalno područje slobodne trgovine (AfCFTA)

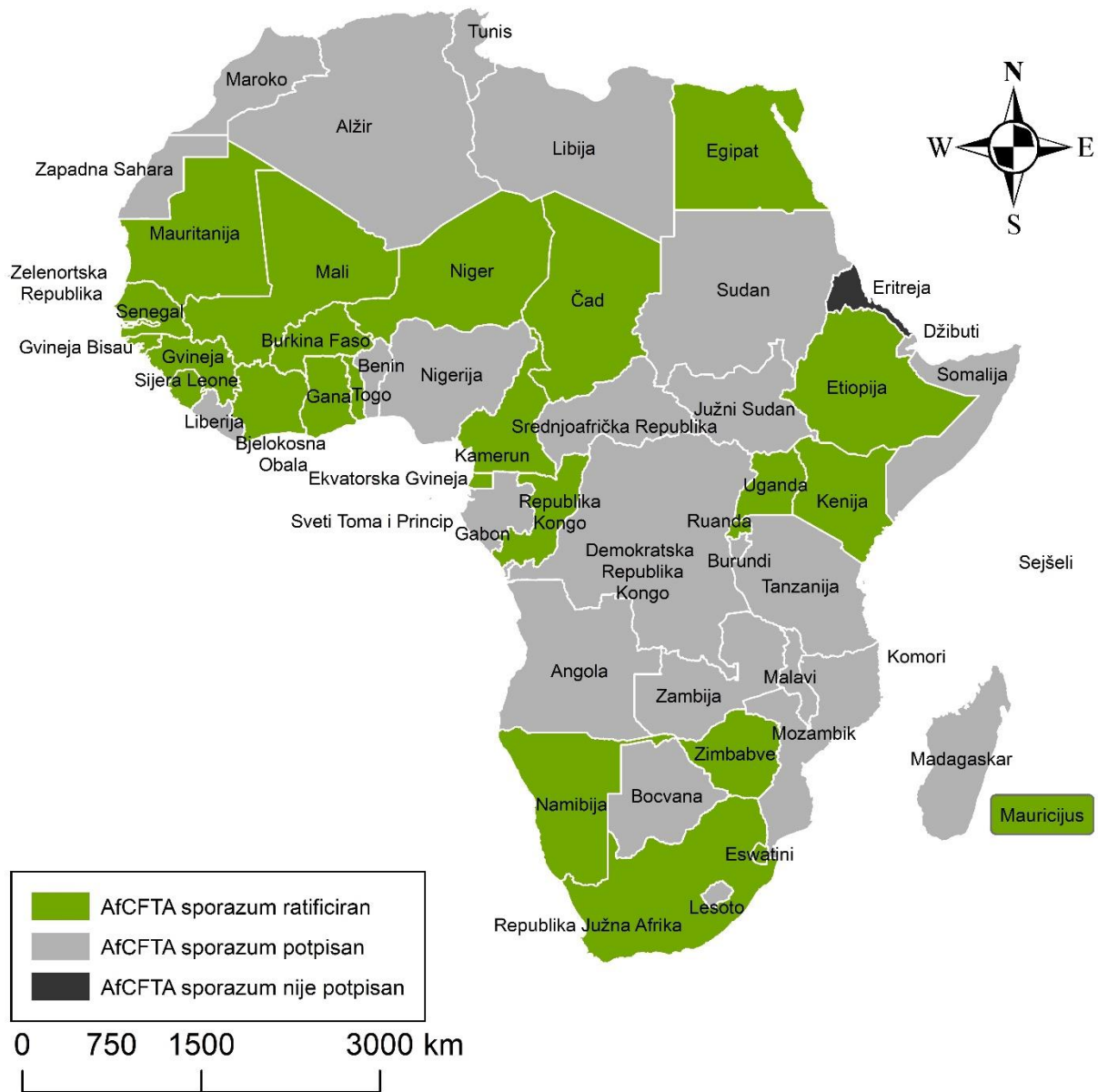
Program pod nazivom Afričko kontinentalno područje slobodne trgovine (African Continental Free Trade Area), u daljnjem tekstu referiran pod akronimom AfCFTA, nudi savršenu priliku za slabije razvijene države kako bi postali konkurentni i integrirani u svjetsku trgovinu te smanjili siromaštvo. Pohvalno je da se Afrika dobro razvila u zadnjem desetljeću, porastao je životni standard, smanjila se stopa siromaštva, no povećanjem trgovine, povećat će se produktivnost te će se povećati broj novootvorenih radnih mjesta. Svjetska Banka vjeruje da ovaj sporazum može donijeti prekretnicu u afričku ekonomiju (Maliszewska i dr., 2020).

Svjetska banka je izjavila sljedeće: “Procjenjujemo da bi do 2035. godine provedba sporazuma doprinijela podizanju dodatnih 30 milijuna ljudi iz krajnjeg siromaštva i 68 milijuna ljudi iz umjerenog siromaštva. Realni dobiti od potpune provedbe sporazuma mogli bi se povećati za 7 posto, odnosno gotovo 450 milijardi američkih dolara. Budući da se afrička gospodarstva bore s posljedicama pandemije COVID-19 virusa, AfCFTA može postati temelj za dugoročne reforme i integraciju. AfCFTA bi značajno potaknuo afričku trgovinu, osobito unutarregionalnu. Do 2035. godine obujam ukupnog izvoza povećat će se za gotovo 29 posto u odnosu na uobičajeno poslovanje. Intrakontinentalni izvoz povećao bi se za više od 81 posto, dok bi izvoz u neafričke države porastao za 19 posto. To bi stvorilo nove mogućnosti za afričke proizvođače i radnike” (Maliszewska i dr., 2020).

Važno je napomenuti da je jedan od internih planova Svjetske banke poboljšati položaj žena u državama Afrike. Planom bi se trebala smanjiti razlika u plaćama između žena i muškaraca i poboljšali radni uvjeti. Pretpostavlja se da će odmah porasti plaće radnika, prvenstveno žena.

AfCFTA sporazum će stvoriti najveći prostor slobodne trgovine na svijetu, u zoni će biti 53 država (sve afričke države izuzev Eritreje) te će obuhvaćati 1,3 milijardi ljudi (sl. 7). Procjenjuje se da je trenutni iznos ukupnog BDP-a afričkih zemalja 3,4 bilijuna američkih dolara. Opseg ovog sporazuma je ogroman, pred njima je puno izazova, ali ovo je najbolja šansa za rast i razvoj gospodarstva Afrike. Sporazum će se prvotno bazirati na smanjivanju carinskih tarifa, regulaciji i standardizaciji graničnih prijelaza i svemu što treba svaki granični prijelaz ili luka (morska i riječna) sadržavati. Ugovorom će se nadopuniti postojeći trgovinski sporazumi u Africi nudeći regulatorni okvir za cijeli kontinent i regulirajući područja politike, poput

ulaganja i zaštite prava intelektualnog vlasništva, koja do sada nisu bila obuhvaćena u većini regionalnih sporazuma u Africi (Maliszewska i dr., 2020).

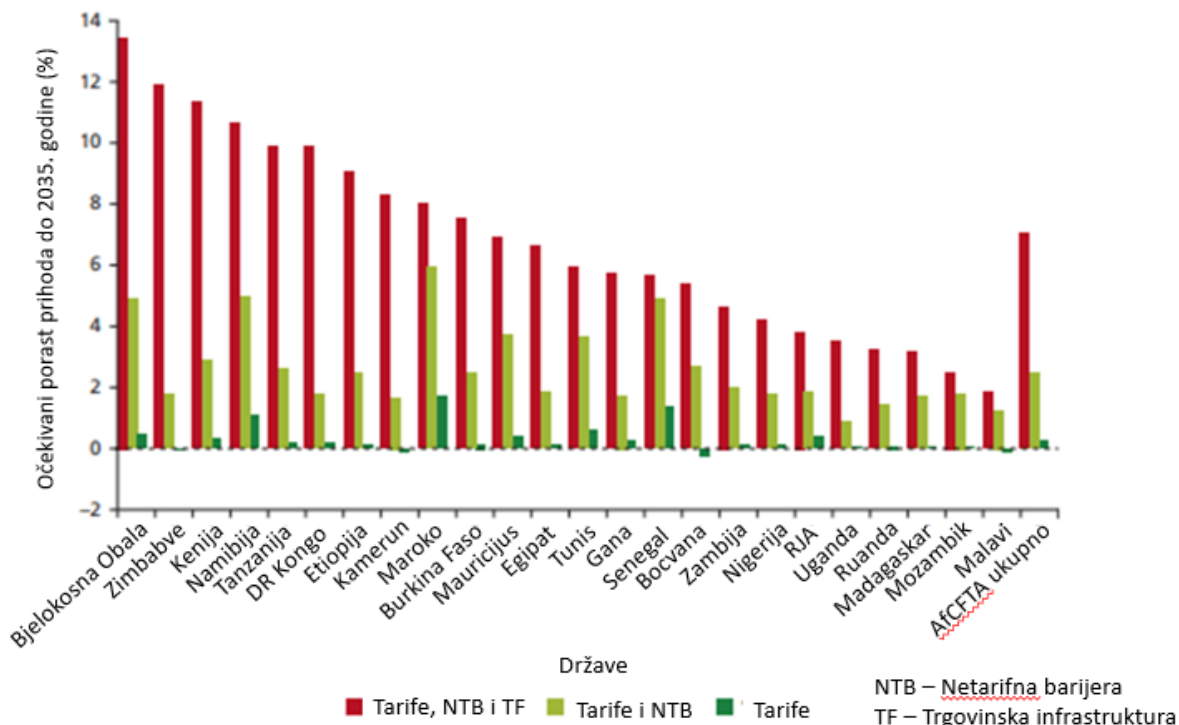
Sl. 7. Države potpisnice sporazuma AfCFTA i stanje njegove ratifikacije 2019. godine

Izvor: Maliszewska i dr., 2020. godine

8. 1. 1. Makroekonomski utjecaj AfCFTA-e

Prvotni porast prihoda, pretpostavlja se, trebao bi biti 7 posto do 2035. godine te će iznositi ukupno 450 milijardi američkih dolara. Problem je što ova brojka maskira heterogenost

utjecaja na države Afrike. Najgore je što će manji broj država, poput Bjelokosne Obale ili Zimbabvea (sl. 8), osjetiti znatan porast, od primjerice 14 % dok će s druge strane, druge države poput Madagaskara, Malavija ili Mozambika, osjetiti manji utjecaj od otprilike 2 % (Maliszewska i dr., 2020).

Sl. 8. Realni dobiti pod utjecajem AfCFTA-e po državama i reformama prema procjeni Svjetske banke 2020. godine

Izvor: Procjena stručnog tima Svjetske banke, AfCFTA, 2020. godine

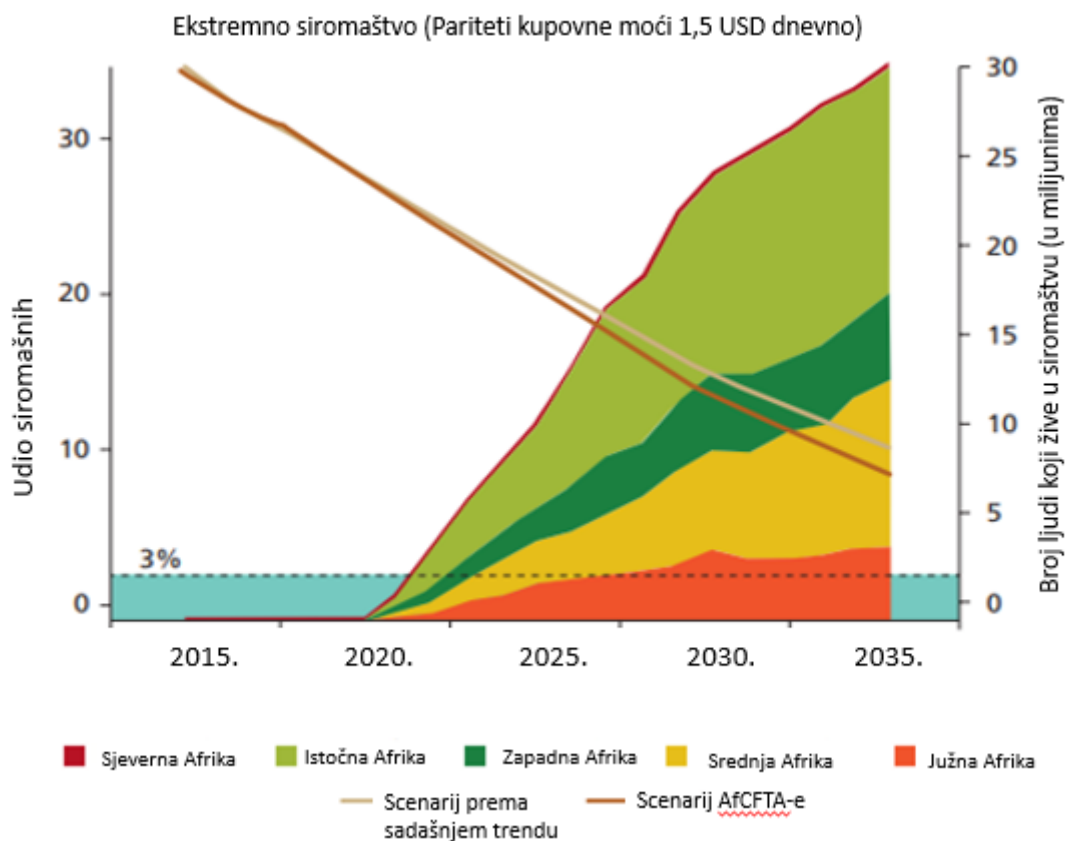
Nadalje, sporazum AfCFTA donijet će benefite državama članicama snižavanjem troškova za proizvođače i potrošače preko smanjenja administracije. Smanjenjem carinskih tarifa sniziti će se cijena uvozne robe za potrošače, ali ujedno će se smanjiti cijena uvoznih sirovina i međuproizvoda za proizvođače. Kada govorimo o olakšanjima, važno je istaknuti smanjenje netarifnih barijera koje otežavaju poslovanje administrativnim i tehničkim zahtjevima. Pod netarifne barijere spadaju i sanitarni i fitosanitarni standardi koji postoje radi zaštite, dobrobiti i sigurnosti potrošača i proizvođača. Znatno olakšanje donijet će standardizacija i usklađenost u pravilima i regulacijama na graničnim prijelazima te lukama (Maliszewska i dr., 2020).

Bolji pristup regionalnom tržištu državama potpisnicama ovog sporazuma omogućit će brži rast izvoza, dok će se smanjenjem tarifa postići niže uvozne cijene. Razlika u profitu bit će ogromna. Otvaranjem regionalnog tržišta riješit će se veliki problem loše trgovinske bilance

između država Afrike. Pretpostavlja se da će najveći porast ostvariti sljedeće države: Kamerun, Egipat, Gana, Maroko i Tunis. Prema projekcijama najveći dio izvoza činit će industrijski proizvodi, čak 62 %. S druge strane, najmanji porast će se dogoditi u trgovini uslugama od samo 4 posto prema neafričkim državama te 14 % prema afričkim državama (Maliszewska i dr., 2020).

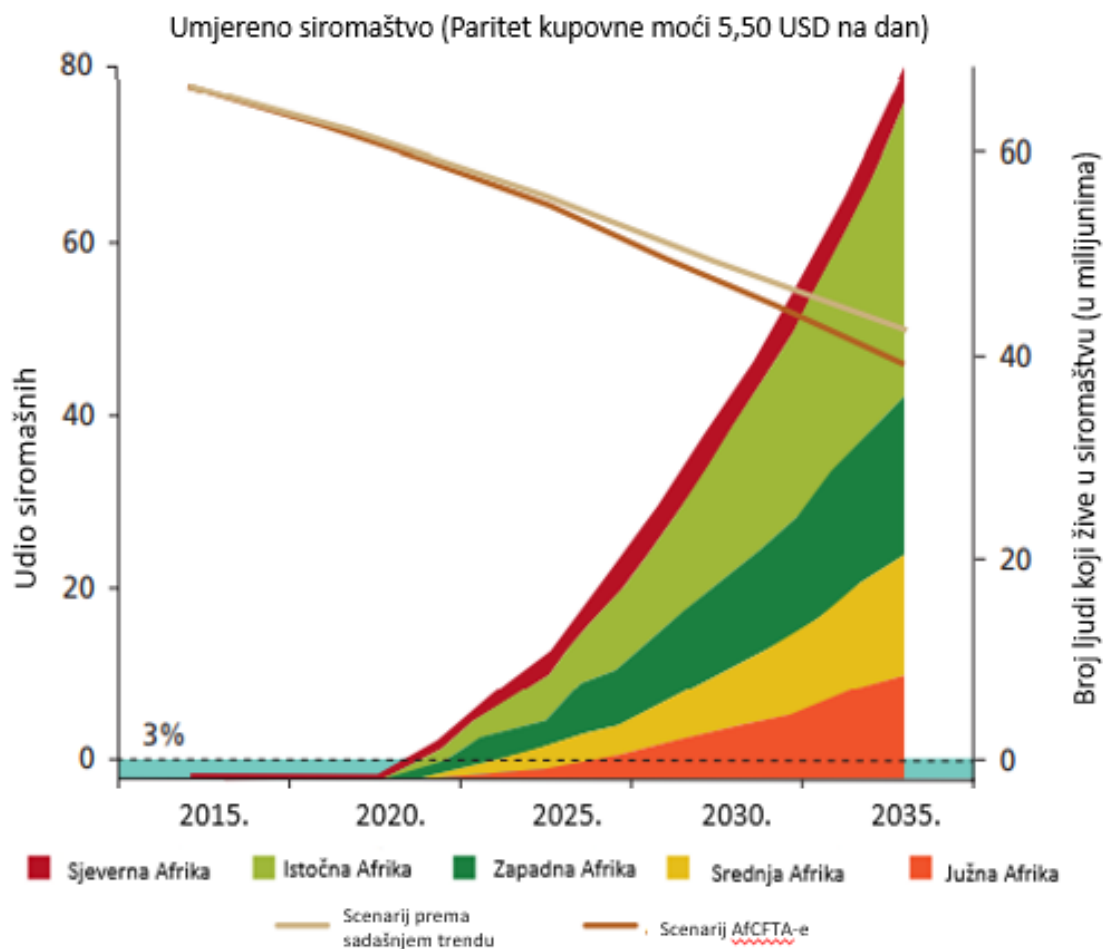
8. 1. 2. Utjecaj AfCFTA-e na siromaštvo

Kao što je gore opisano, ovaj sporazum će izvući 30 milijuna ljudi iz ekstremnog siromaštva (1,5 % stanovništva) te 68 milijuna ljudi iz siromaštva. Prema podacima Svjetske banke danas 415 milijuna ljudi živi u ekstremnom siromaštvu. Najveći problem ekstremnog siromaštva je u Istočnoj Africi, dok je najpovoljnija situacija u državama Sjeverne Afrike (sl. 9).

Sl. 9. Kretanje ekstremnog siromaštva prema sadašnjim planovima razvoja i implementacije AfCFTA sporazuma po regijama Afrike od 2015. do 2035. godine

Izvor: Procjena stručnog tima Svjetske banke, AfCFTA, 2020. godine

Sl. 10. Kretanje umjerenog siromaštva prema sadašnjim planovima razvoja i implementacije AfCFTA sporazuma po regijama Afrike od 2015. do 2035. godine

Izvor: Procjena stručnog tima Svjetske banke, AfCFTA, 2020. godine

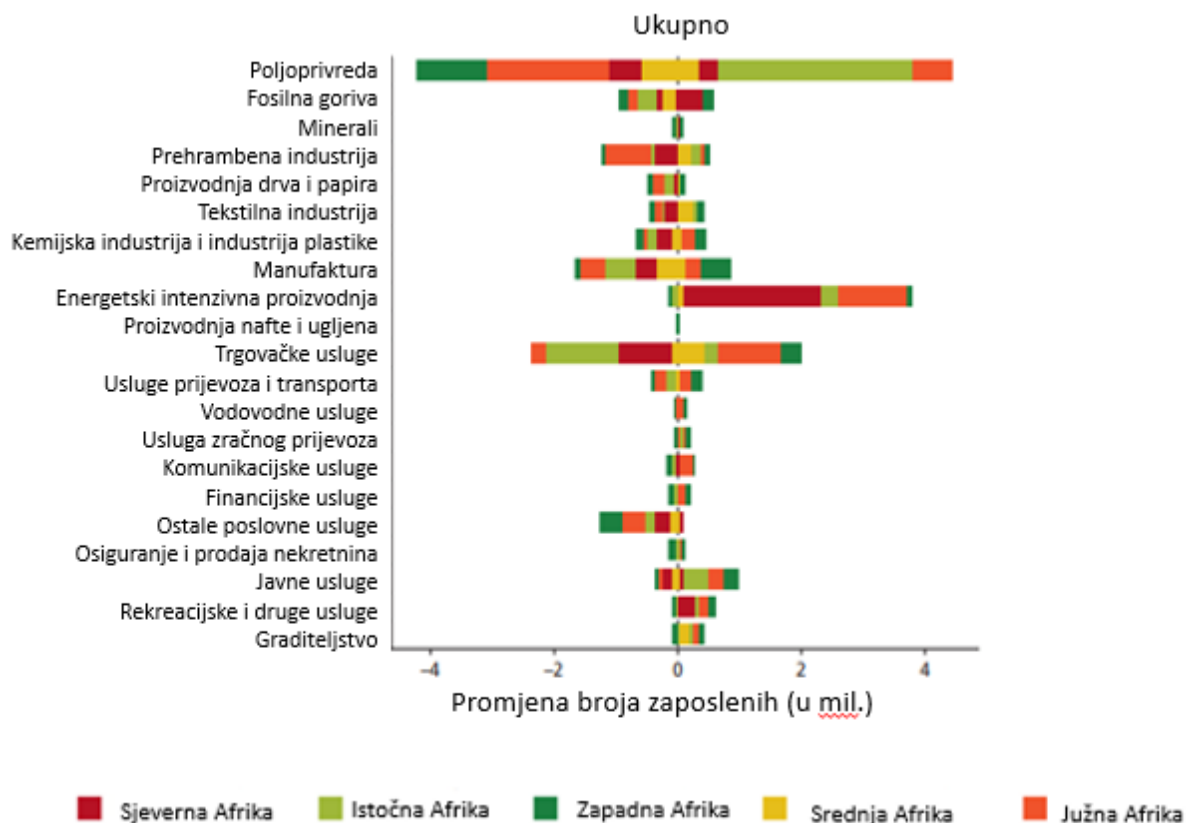
Umjereno siromaštvo najraširenije je na prostoru Istočne Afrike (sl. 10), gdje u takvim uvjetima živi oko 30 milijuna ljudi. Nakon Istočne Afrike, slijede regije Zapadna i Srednja Afrike. U Srednjoj Africi izdvaja se Srednjoafrička Republika u kojoj 77 % stanovništva živi u siromaštvu. Najpovoljnija situacija je na prostoru Sjeverne Afrike gdje postotak siromaštva ne prelazi 3 %.

8. 1. 3. Utjecaj AfCFTA-e na zaposlenost

Implementacija sporazuma donijet će veću mogućnost zapošljavanja, ali i otvoriti više mogućnosti za zapošljavanje već zaposlenih u nekom, za njih boljem, sektoru pa neće ovisiti o

samo jednom radnom mjestu. Postupno će se smanjivati razlika u plaći među spolovima, ali i nezaposlenost i plaće nekvalificiranih radnika (Maliszewska i dr., 2020).

Najveće promjene dogodit će se u sljedećim djelatnostima: poljoprivreda, energetika, industrija i trgovina (sl. 11).

Sl. 11. Promjena zaposlenosti nakon implementacije AfCFTA sporazuma po regijama Afrike

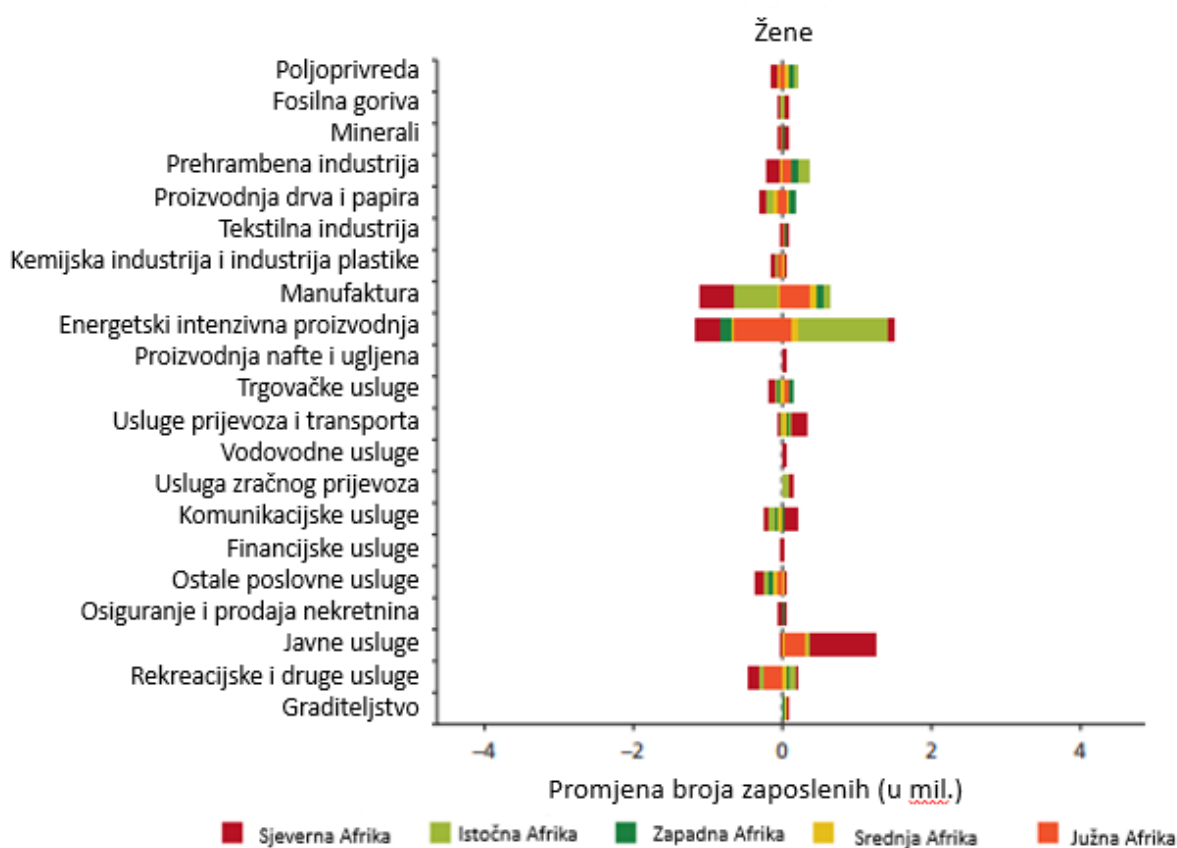
Izvor: Pretpostavka stručnog tima Svjetske banke 2020. godine

Poljoprivreda u Africi zapošljava gotovo četvrtinu ukupnog broja zaposlenih, uz velike razlike među regijama i među državama Afrike. Očekuje se pad zaposlenih u poljoprivredi u Sjevernoj Africi za 10,7 %, a u Zapadnoj Africi pad od 2 do 3 milijuna ljudi. Na državnoj razini najveći pad zaposlenosti u poljoprivredi na kontinentu predviđa se za Egipat za 12,4 %. S druge strane, poljoprivreda će najveći porast zaposlenosti ostvariti u Istočnoj Africi gdje bi se zaposlenost trebala povećati za gotovo 50 % (47,8 %), od čega najveći udjeli otpadaju na Keniju i Etiopiju (rast od više od 60 %) te Ugandu (rast od 52,1 %) (Maliszewska i dr., 2020).

Nakon poljoprivrede najveći zapošljavatelj je trgovina. Prema pretpostavkama Svjetske banke trgovina će narasti na 21 % od ukupne zaposlenosti u Africi. Najveći porast zaposlenosti možemo očekivati u državama Zapadne Afrike, gdje se izdvaja Nigerija s očekivanim rastom od 41 % (Maliszewska i dr., 2020).

Veliki porast zaposlenosti zabilježit će energetika. Tu prednjači područje Srednje Afrike u kojem će se intenzivirati ulaganja u ovaj tip proizvodnje zbog velike količine energije koja će se dobivati iz velikih hidroelektrana na rijeci Kongo kao i zbog velikih potreba za elektrifikacijom. Najveći pokretač projekata i investitor bit će Narodna Republika Kina (Maliszewska i dr., 2020).

Implementacijom AfCFTA sporazuma poboljšat će se položaj žena, ujedno i zaposlenost žena. Najveće promjene u zaposlenosti žena dogodit će se u sljedećim djelatnostima: industrija, energetika te javne usluge (sl. 12). Kao što možemo vidjeti na primjeru Istočne Afrike, očekuje se velik broj prekvalifikacija, odnosno prelaska radne snage iz industrije u energetiku. Razlog tome su velika ulaganja Kine u Keniju, Ugandu i Tanzaniju. Najveći porast zaposlenosti žena očekuje će se u Srednjoj Africi, prvenstveno u javnim uslugama, poput policije, transporta, zdravstva, vodoopskrbe i javnih službi.

Sl. 12. Promjena zaposlenosti žena nakon implementacije AfCFTA sporazuma po regijama Afrike

Izvor: Pretpostavka stručnog tima Svjetske banke 2020. godine

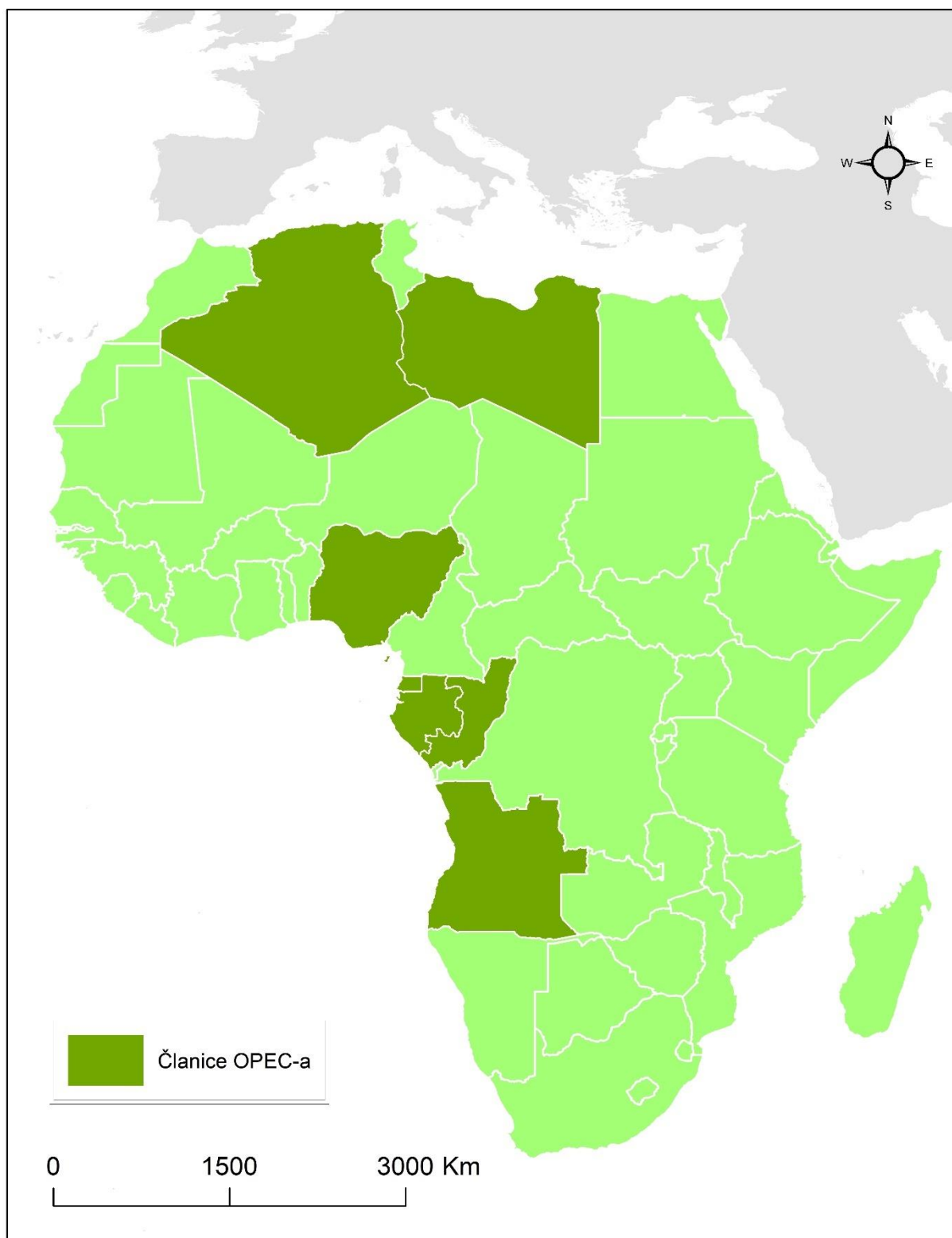
Posljednja važna promjena nakon implementacije AfCFTA sporazuma je smanjivanje razlike u plaćama između muškaraca i žena. Pretpostavlja se da će se najveće promjene dogoditi

kod plaća obrazovanih žena, ali umjerene promjene u plaćama nekvalificiranih žena (Maliszewska i dr., 2020).

8. 2. Utjecaj OPEC-a na afričku ekonomiju

Organizacija država izvoznica nafte (OPEC) osnovana je 1960. godine u Bagdadu, dok je danas sjedište organizacije u Beču u Austriji. Organizacija je osnovana sa svrhom koordinacije i ujedinjenja naftne politike svojih zemalja članica te osiguravanja stabilizacije naftnih tržišta kako bi se osigurala učinkovita i redovita opskrba naftom. OPEC osigurava svakoj članici stalni prihod od proizvodnje nafte, sigurno tržište, ali i povrat kapitala za one koji ulažu u naftnu industriju (OPEC, 2021).

Danas se od afričkih država u članstvu OPEC-a nalazi sedam država (sl. 13). To su Alžir, Angola, Republika Kongo, Ekvatorska Gvineja, Gabon, Libija i Nigerija (OPEC, 2021).

Sl. 13. Države članice OPEC-a u Africi 2021. godine

Izvor: Geofabrik, 2021. godine

Prema Afričkoj razvojnoj banci visoka cijena nafte može imati izrazito negativan utjecaj na države koje ovise o uvozu nafte. OPEC diktira cijene nafte na svjetskom tržištu te tako

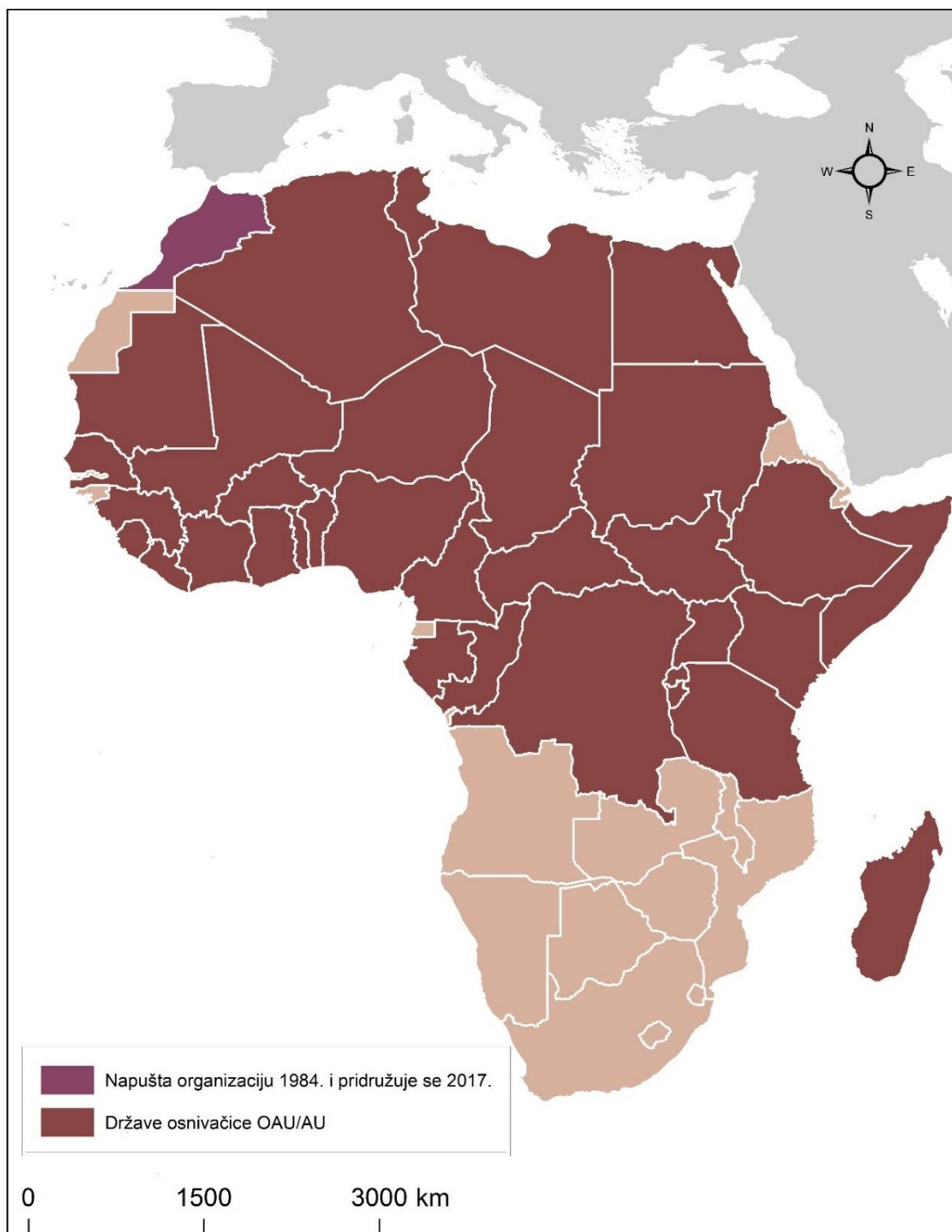
direktno utječe na ekonomiju gotovo svih država svijeta, ujedno i na afričke države (African Development Bank, 2007).

Prema pisanjima African Businessa, OPEC šteti afričkoj ekonomiji. Ujedno, u veljači 2016. godine nigerijski predsjednik Muhammadu Buhari posjetio je Katar kako bi svojim kolegama iz OPEC-a poslao poruku. Nigerijski predsjednik je oštro kritizirao konstantno niske cijene nafte te optužio veće države izvoznice nafte kako održavaju niske cijene prevelikim crpljenjem nafte, odnosno hiperprodukcijom. Buhari u ovoj situaciji nije jedini s takvim stavom. Smatra kako cijene ispod 30 američkih dolara po barelu nafte znatno štete manjim državama OPEC-a, gdje spada većina država Afrike.

Problem afričkih država unutar OPEC-a je mali udio dokazanih naftnih rezervi, samo 8,8 % (OPEC, 2018) otpada na države Afrike zbog čega nemaju velik utjecaj u donošenju odluka OPEC-a, za razliku od država Jugozapadne Azije. Ukoliko bi se dio afričkih država oslonio na naftu kao primarni izvor financiranja, trebali bi razmotriti svoje članstvo u OPEC-u.

8. 3. Afrička unija

Afrička unija nastala je na temeljima Organizacije afričkog jedinstva. Organizacija afričkoj jedinstva nastala je u svibnju 1963. godine kada su 32 države (sl. 14) potpisale prvi sporazum o stvaranju kontinentalne institucije. Glavni ciljevi organizacije bili su vezani uz brisanje kolonijalnih veza, ukidanje apartheida i promociju panafrikanizma, jedinstva i solidarnosti (African Union, 2021a).

Sl. 14. Države osnivačice Organizacije afričkog jedinstva 1963. godine

Izvor: Geofabrik, 2021. godine

Glavni razlozi za stvaranje Afričke unije na temeljima Organizacije afričkog jedinstva bili su promjena ciljeva i fokusa organizacije. Organizacija afričkog jedinstva bazirala se na dekolonizaciji i ukidanju apartheida, u čemu je organizacija bila poprilično uspješna. Stoga se javila potreba za novim pravcem. Glavni ciljevi novoosnovane organizacije bili su usmjereni na povećanu suradnju i integraciju afričkih država kako bi potaknuli afrički ekonomski rast i

razvoj (African Union, 2021). Afrička unija provodi puno novih mjera i regulacija kako bi potaknula gospodarski rast. Trenutno najveći projekt koji provodi Afrička unija naziva se *Agenda 2063: The Africa We Want* (African Union, 2021).

8. 3. 1. Agenda 2063: The Africa We Want

Agenda 2063 je afrički temelj i master plan za transformaciju Afrike u buduću globalnu velesilu. To je dokument koji sadrži strateški okvir čiji je cilj održivi rast i razvoj, jačanje jedinstva afričkih država te jačanje afričke uloge u svjetskoj trgovini. Kao potvrdu vlastite odlučnosti za podupiranjem Agende 2063 i cjelokupnog plana „novog puta Afrike“ vođe država potpisali su Svečanu deklaraciju na 50. obljetnicu osnivanja Organizacije afričkog jedinstva/Afričke unije (African Union, 2021b) .

U dokumentu je sedam glavnih grupa ciljeva i u svakoj podciljevi (African Union, 2013):

Prvi cilj: Prosperitetna Afrika temeljena na održivom rastu i razvoju

Podciljevi:

1. Bolji životni standard i kvaliteta života za sve stanovnike
2. Bolje obrazovanje i više ulaganja u znanost, tehnologiju i inovacije
3. Transformacija ekonomije i radnih mjesta
4. Modernizacija poljoprivrede koja donosi veću proaktivnost i produktivnost
5. Plava ekonomija za ubrzani ekonomski rast
6. Očuvanje okoliša i biodiverziteta Afrike.

Drugi cilj: Integrirani i politički ujedinjeni kontinent osnovan na temelju panafrikanizma i afričke renesanse

Podciljevi:

1. Ujedinjena Afrika (Federalna ili konfederalna)
2. Vrhunska infrastruktura diljem Afrike
3. Dekolonizacija.

Treći cilj: Afrika dobrog upravljanja, demokracije, poštivanja ljudskih prava, pravde i vladavine prava.

Podciljevi:

1. Demokratske vrijednosti, prakse, poštivanje ljudskih prava i pravde
2. Dobro uređene i kvalitetne institucije.

Četvrti cilj: Mirna i sigurna Afrika

Podciljevi:

1. Očuvana sigurnost, mir i stabilnost diljem kontinenta
2. Stabilna i miroljubiva Afrika.

Peti cilj: Afrika sa očuvanim snažnim kulturnim identitetom i očuvanim zajedničkim nasljeđem

Podcilj:

1. Afrička kulturna renesansa.

Šesti cilj: Afrika čiji je razvoj vođen ljudima, oslanja se na potencijal afričkog naroda, posebno na njegove žene i mlade.

Podciljevi:

1. Kompletna spolna i rodna jednakost u svim sferama društva
2. Obrazovana i zaposlena mladež.

Sedmi cilj: Snažna, ujedinjena i ustrajna Afrika koja će se odupirati utjecaju multinacionalnih korporacija i snažnih neafričkih država

Podciljevi:

1. Afrika kao važni globalni partner u svjetskim poslovima i očuvanju svjetskog mira
2. Afrika kao glavni financijer vlastitog razvoja.

Zaključno, Agenda 2063 će riješiti ključne probleme afričkog stanovništva. U Africi se očekuje značajno poboljšanje standarda života, potpuna transformacija ekonomije, povećana regionalna i kontinentalna integracija, uključivanje ženske populacije u svakodnevni život i pružanje bolje zaposlenosti, omogućavanje bolje skrbi i načina života za djecu i mlade. Ujedno, važno je i povećanje demokratskih vrijednosti, boljeg načina upravljanja te promocija i konzervacija afričkog kulturnog identiteta (African Union, 2013).

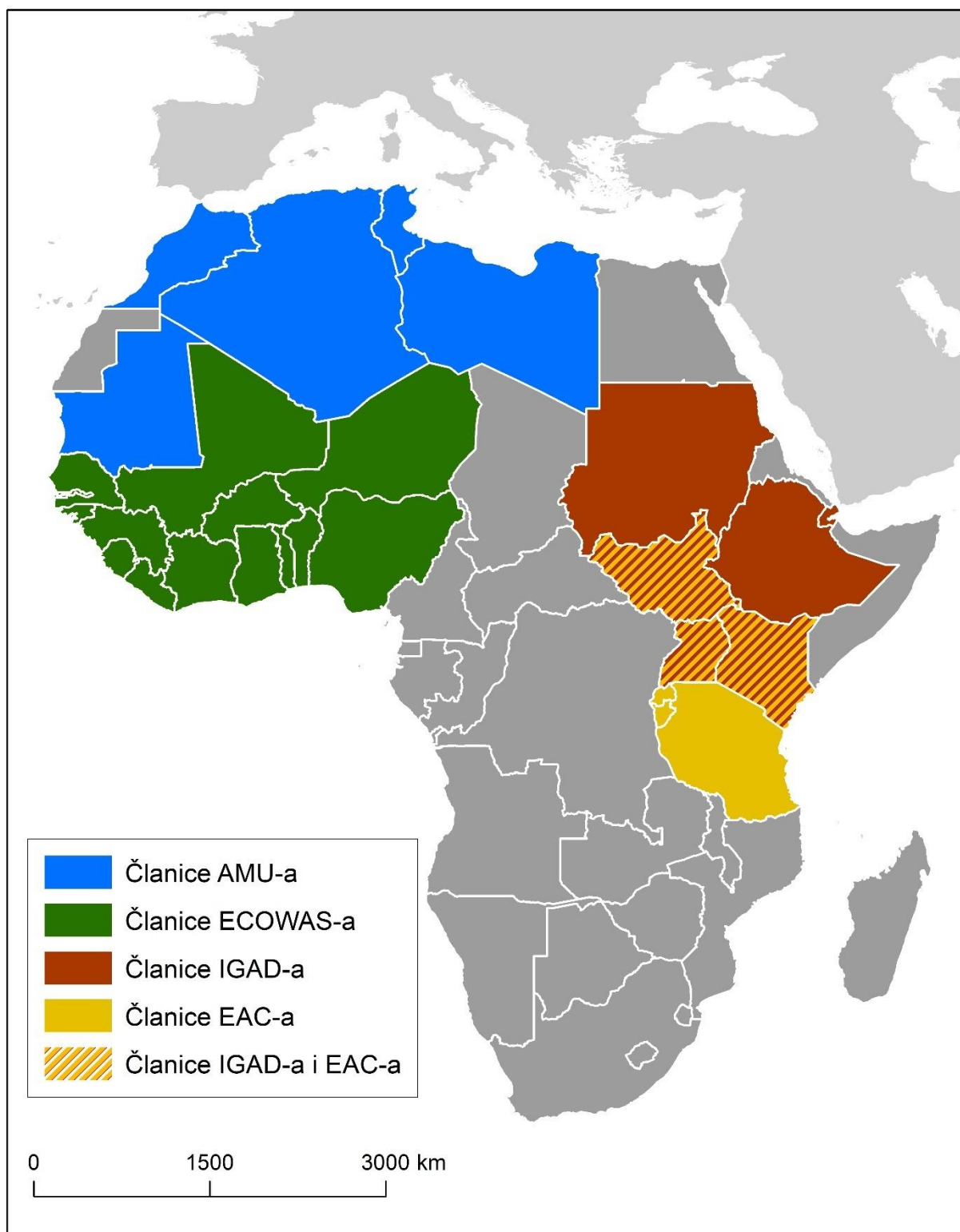
9. Utjecaj regionalnih ekonomskih zajednica na ekonomiju Afrike

Prema krovnoj organizaciji u Africi, Afričkoj uniji, danas na prostoru Afrike djeluje osam većih regionalnih ekonomskih zajednica:

- Arapsko-magrebska unija (AMU)
- Zajedničko tržište Srednje i Istočne Afrike (COMESA)
- Zajednica Sahelsko-saharskih država (CEN-SAD)
- Istočnoafrička zajednica (EAC)
- Ekonomska zajednica država Srednje Afrike (ECCAS)
- Ekonomska zajednica država Zapadne Afrike (ECOWAS)
- Međuvladino tijelo za razvoj (IGAD)
- Južnoafrička razvojna zajednica (SADC)

9. 1. Arapsko-magrebska unija (Arab Maghreb Union [AMU])

Nakon dugih godina međusobnih trzavica 1990. godine pet država Sjeverne Afrike (sl. 15) potpisalo je sporazum o stvaranju Arapsko-magrebske unije. Tih pet država bile su: Alžir, Libija, Mauretaniya, Maroko i Tunis. Države su potpisale preko 30 multilateralnih sporazuma vezanih uz ekonomski razvoj, socijalni boljitak i očuvanje kulturnog identiteta. Važni su bili dokumenti koji su potpisivani radi bolje suradnje s državama članicama Europske unije. Trenutno je unija pod suspenzijom, zbog neslaganja, odnosno prepirki vezanih uz okupaciju područja Zapadne Sahare od strane Maroka (Institute for Security Studies, 2021).

Sl. 15. Države članice međunarodnih organizacija AMU-a, ECOWAS-a, IGAD-a i EAC-a 2021. godine

Izvor: Geofabrik, 2021. godine

9. 2. Istočnoafrička zajednica (The East African Community [EAC])

EAC je organizacija država Istočne Afrike u čijem su sastavu Burundi, Kenija, Ruanda, Uganda, Tanzanija i Južni Sudan (sl. 15). Sjedište organizacije nalazi se u Arushi u Tanzaniji. U državama koje pripadaju EAC-u živi 177 milijuna stanovnika koji ostvaruju oko 190 milijardi bruto domaćeg proizvoda (East African Community Facts and Figures, 2019). Organizacija je osnovana 1999. godine na inicijativu predstavnika Kenije, Tanzanije i Ugande (EAC, 2021; African Union, 2021d).

Ciljevi i misija zajednice su proširenje i jačanje ekonomske, političke, društvene i kulturne integracije kako bi se poboljšala kvaliteta života stanovnika Istočne Afrike. Kroz provođenje svih mjera dobiva se veća konkurentnost na tržištu te veća uloga u svjetskoj trgovini (EAC, 2021; African Union, 2021d).

9. 3. Ekonomska zajednica država Zapadne Afrike (Economic Community of West African States [ECOWAS])

Prije osnivanja ECOWAS-a prostor Zapadne Afrike bio je izrazito podijeljen, mnogo novonastalih država moralo se boriti s vlastitim kolonijalnim nasljeđem i ogromnim problemima organizacije nove administracije. Najveći izazov ovog područja je kulturalna, lingvistička i ekološka različitost te gotovo nemoguća inkorporacija u granice današnjih država (ECOWAS, 2021).

Sama organizacija osnovana je u svibnju 1975. godine u Lagosu te je jedan od osam stupova Afričke unije za ekonomski razvoj Afrike. Integriranje gospodarske aktivnosti na ovom prostoru od velikog je značaja za poljoprivredu, energiju, industriju, telekomunikacije, trgovinu te za rješavanje društvenih i kulturnih problema. Kada je organizacija započela s radom, dočekala su je velika očekivanja vezana uz ekonomsku integraciju ovog heterogenog prostora Afrike. Do sada je organizacija provela većinu svojih ciljeva te znatno nadmašila očekivanja svojih osnivača (ECOWAS, 2021).

Vizija ECOWAS-a je stvaranje regije bez granica u kojoj stanovništvo ima pristup svojim bogatim resursima te će imati pravo na iskorištavanje svojih prirodnih i društvenih bogatstava.

ECOWAS je uspio stvoriti integriranu regiju u kojoj se stanovništvo slobodno kreće, ima pristup učinkovitom obrazovanju i zdravstvenim ustanovama te je uključeno u gospodarske

i komercijalne aktivnosti. Važno načelo ECOWAS-a je upravljanje regijom na temeljima demokracije, uz vladavinu prava i dobrog upravljanja (ECOWAS, 2021).

Države članice ECOWAS-a (sl. 15) su Benin, Burkina Faso, Zelenortska Republika, Bjelokosna Obala, Gambija, Gana, Gvineja, Gvineja Bisau, Liberija, Mali, Niger, Nigerija, Sijera Leone, Senegal i Togo (ECOWAS, 2021).

9. 4. Međuvladino tijelo za razvoj (Intergovernmental Authority on Development [IGAD])

IGAD je organizacija stvorena 1996. godine kako bi zamijenila Međuvladino tijelo za sušu i razvoj (IGADD) iz 1986. godine. Prvotna uloga bila je ublažavanje posljedica ponavljajućih suša i drugih prirodnih katastrofa koje su rezultirale raširenom glađu, ekološkom degradacijom i ekonomskom katastrofom u regiji (IGAD, 2021).

Daljnjom rekonstrukcijom ciljeva IGAD-a fokus se prebacio na razvijanje regionalnog identiteta, života u miru i sigurnosti te smanjivanje siromaštva u regiji. Važno je istaknuti ulogu IGAD-a u postizanju mira, održivog rasta i razvoja u regiji te promicanju regionalne suradnje i integracije (IGAD, 2021).

Članice organizacije (sl. 15) su Džibuti, Etiopija, Somalija, Eritreja, Sudan, Južni Sudan, Kenija i Uganda (IGAD, 2021).

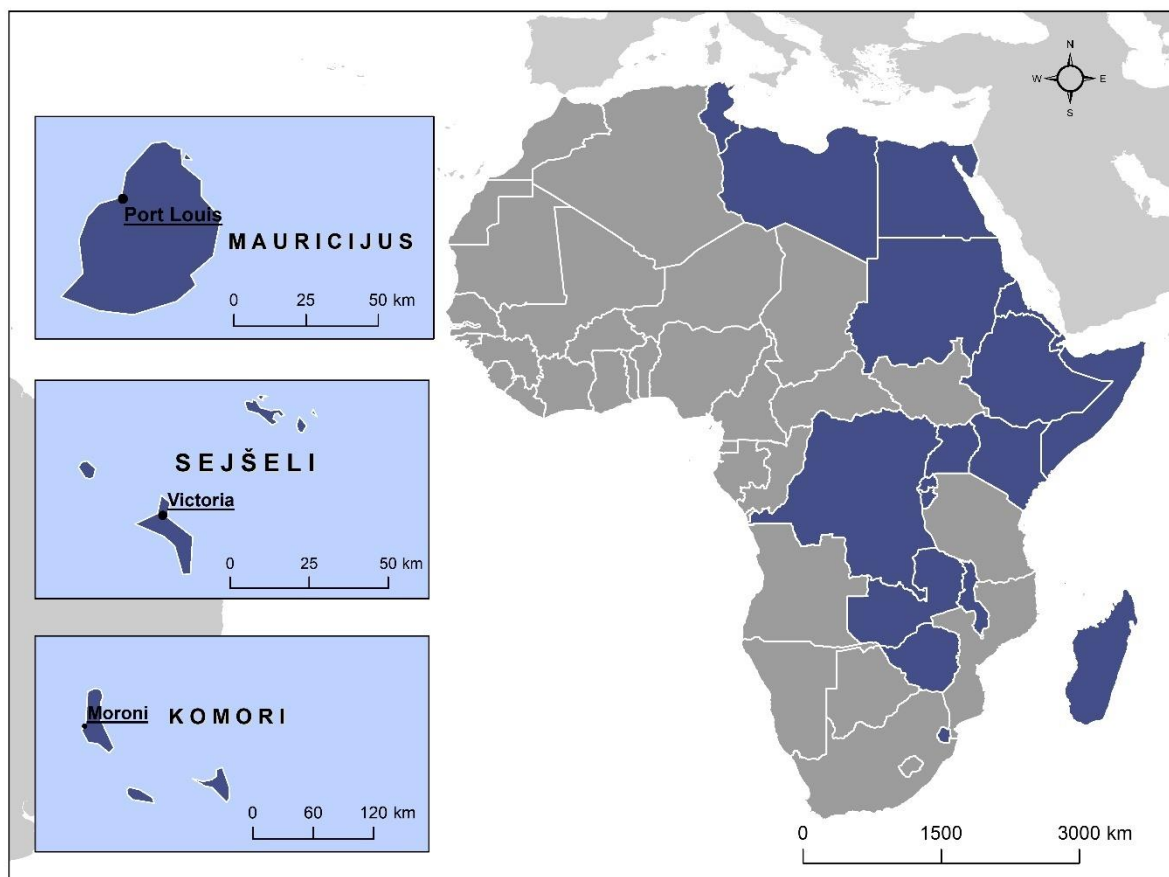
9. 5. Zajedničko tržište Srednje i Istočne Afrike (The Common Market for Eastern and Southern Africa [COMESA])

COMESA je organizacija nastala 1994. godine na temeljima Preferential Trade Area (PTA) iz 1981. godine, u svrhu organiziranja slobodnih neovisnih država u kooperaciju za ekonomski i socijalni rast i razvoj država članica (COMESA, 2021).

Glavni cilj organizacije je formiranje velike trgovinske unije koja će se moći suprotstaviti barijerama koje svaka država zasebno ne može svladati. Trenutna strategija COMESA-e je stvaranje velikog i snažnog trgovinskog prostora koji će moći parirati snažnim trgovinskim prostorima Sjeverne Amerike, Europe i Azije (COMESA, 2021).

Trenutno su u članstvu ove organizacije Burundi, Komori, Demokratska Republika Kongo, Džibuti, Egipat, Eritreja, Esvatini, Etiopija, Kenija, Libija, Madagaskar, Malavi,

Mauricijus, Ruanda, Sejšeli, Somalija, Sudan, Tunis, Uganda, Zambija i Zimbabve (sl. 16) (COMESA, 2021).

Sl. 16. Države članice COMESA-e 2021. godine

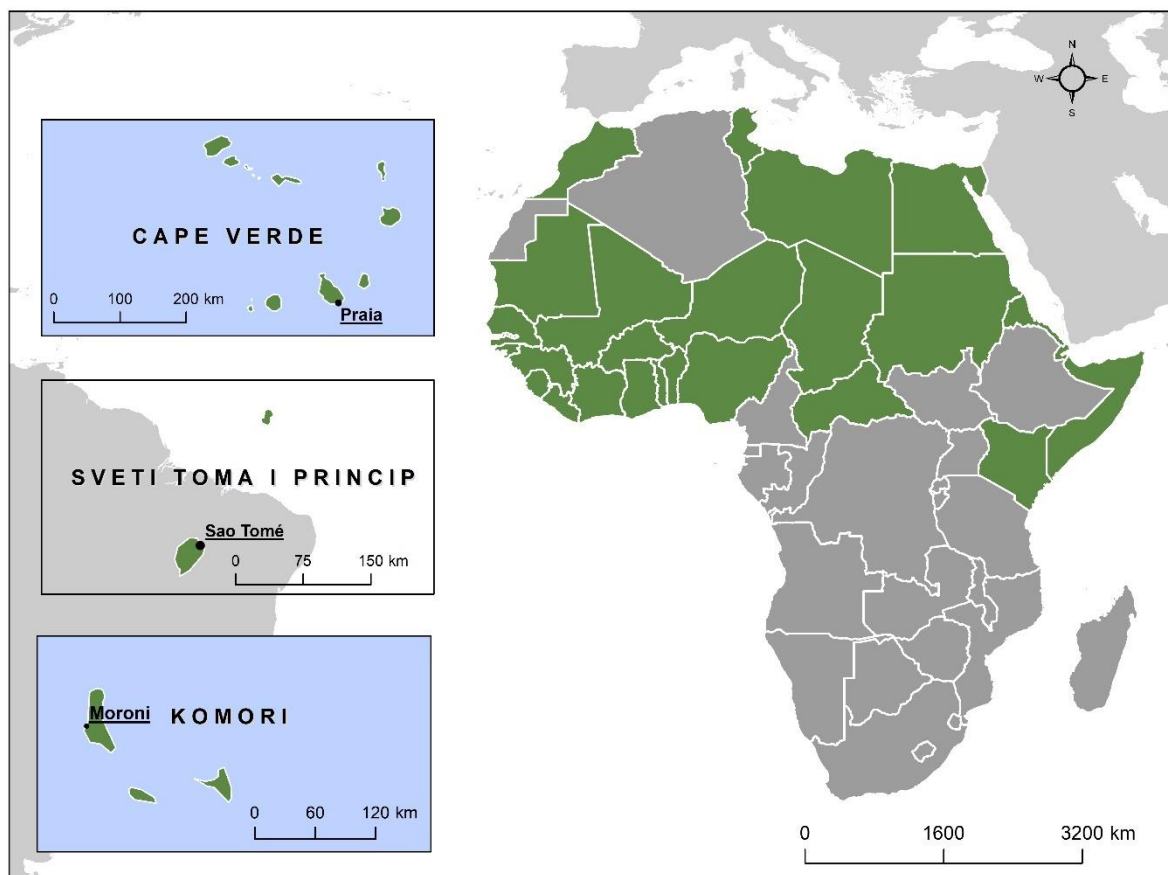
Izvor: Geofabrik, 2021. godine

9. 6. Zajednica Sahelsko-saharskih država (Community of Sahel–Saharan States [CEN SAD])

Organizacija CEN SAD je osnovana u veljači 1998. godine u Tripoliju. Organizacija je osnovana na inicijativu Moamera Gadafija, vođe Libije te vođa sljedećih država: Mali, Čad, Niger, Sudan i Burkina Faso (African Union, 2021c).

Glavni cilj organizacije je implementacija plana i programa za održivi socijalno-ekonomski razvoj u poljoprivredi, industriji, energetici, kulturi i zdravstvu. Neki od izdvojenih ciljeva organizacije su: sloboda kretanja stanovništva i kapitala između država članica, pravo na osnivanje i vlasništvo pojedinih ekonomskih radnji, slobodna trgovina i kretanje robe i robnih usluga (African Union, 2021c).

Danas su države članice (sl. 17) ove organizacije Benin, Burkina Faso, Zelenortska Republika, Srednjoafrička Republika, Čad, Komori, Džibuti, Egipat, Eritreja, Gambija, Gana, Gvineja, Gvineja Bisau, Bjelokosna Obala, Kenija, Liberija, Libija, Mali, Mauritanija, Maroko, Niger, Nigerija, Sveti Toma i Princip, Senegal, Sijera Leone, Somalija, Sudan, Togo i Tunis (African Union, 2021c).

Sl. 17. Države članice CEN SAD-a 2021. godine

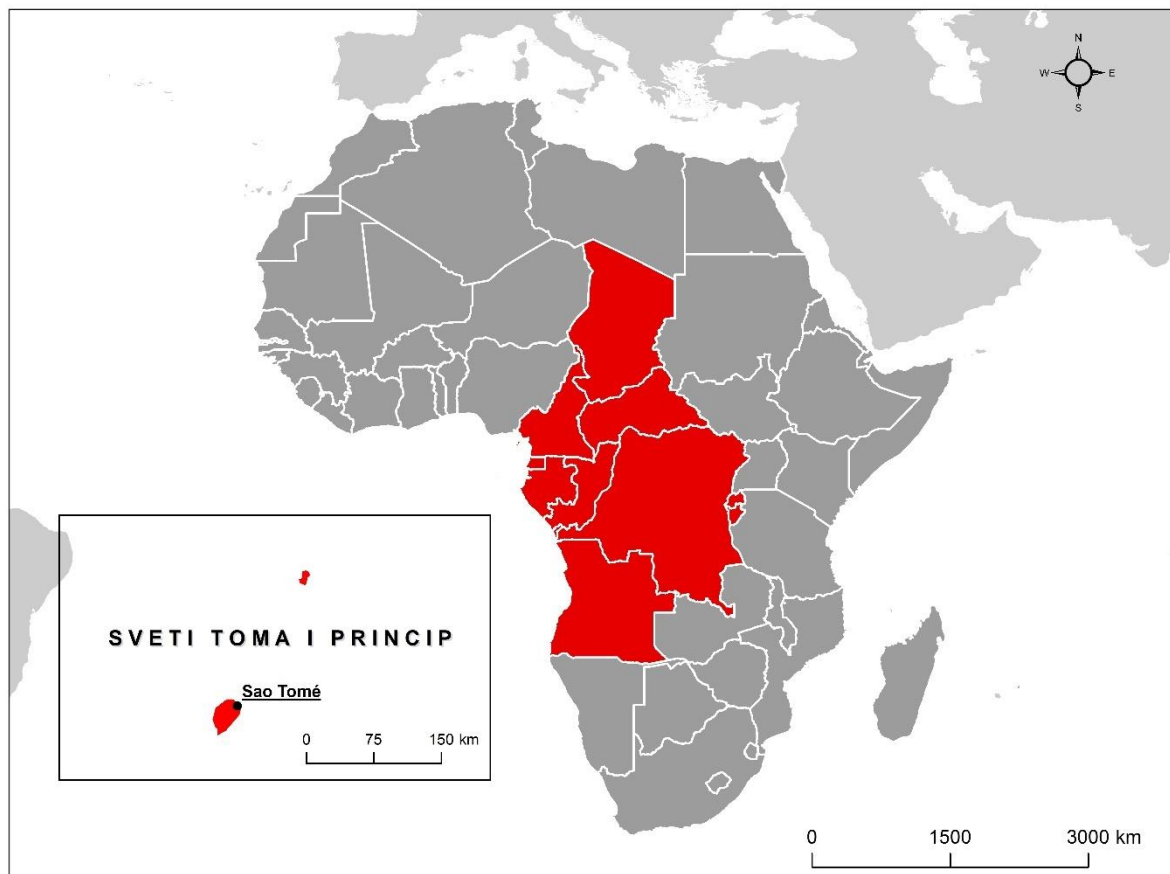
Izvor: Geofabrik, 2021. godine

9. 7. Ekonomska zajednica država Srednje Afrike (Economic Community of Central African States [(ECCAS)])

ECCAS je ekonomska organizacija osnovana 1983. godine, ali je tek 1985. godine započela s radom. Organizacija je osnovana kao ekonomska unija država s područja Srednje Afrike. Organizacija se na početku susrela s problemima financiranja, zbog neplaćanja članarine, ali velikim dijelom i zbog velikog afričkog rata koji se događa na prostoru Srednje Afrike (Afrička Unija, 2021e; CEEAC-ECCAS, 2021).

Glavni cilj organizacije je stvaranje srednjoafričkog zajedničkog tržišta. Zasad se ne vide jasni planovi i ciljevi te budućnost zajednice (Afrička Unija, 2021e; CEEAC-ECCAS, 2021).

Države članice (sl. 18) su Angola, Burundi, Kamerun, Srednjoafrička Republika, Čad, Republika Kongo, Demokratska Republika Kongo, Ekvatorska Gvineja, Gabon, Sveti Toma i Princip te Ruanda (Afrička Unija, 2021e; CEEAC-ECCAS, 2021).

Sl. 18. Države članice ECCAS-a 2021. godine

Izvor: Geofabrik, 2021. godine

9. 8. Južnoafrička razvojna zajednica (Southern African Development Community [SADC])

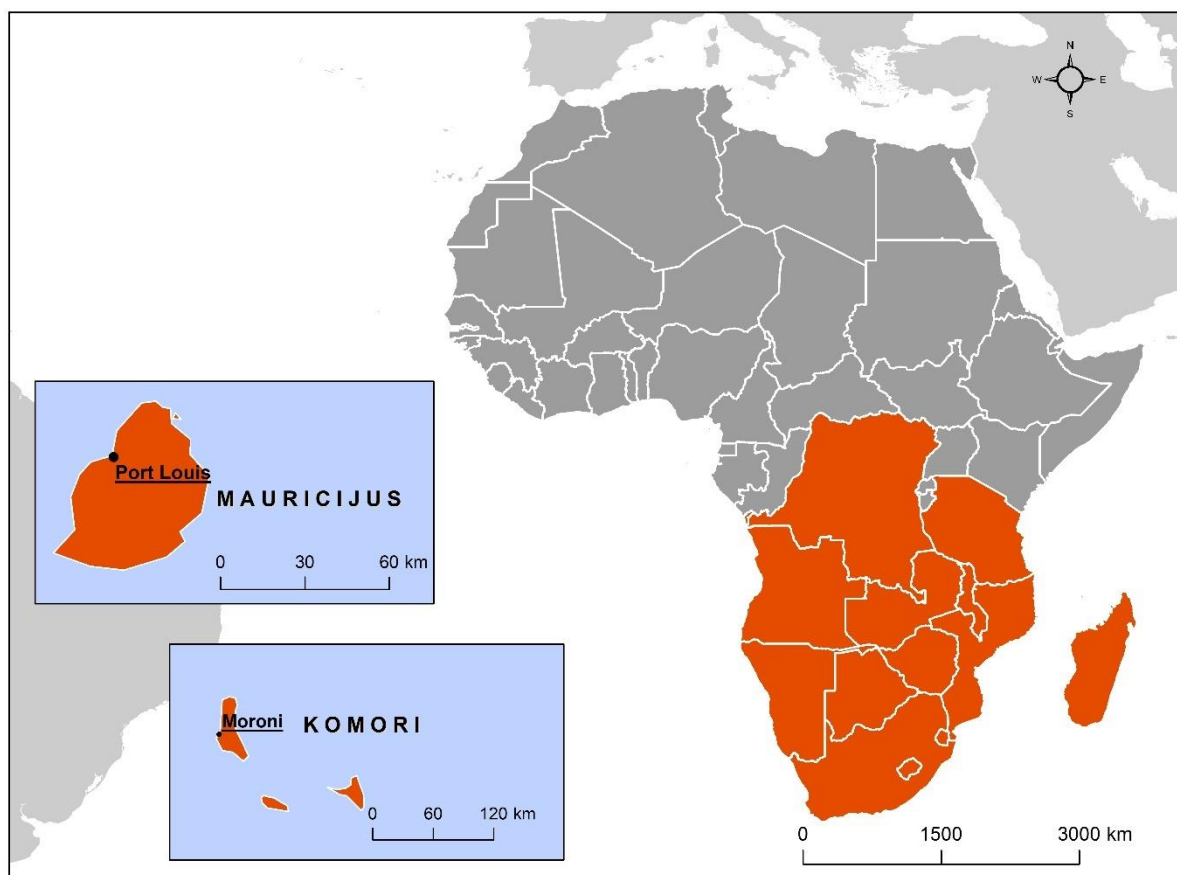
Organizacija za koordinaciju razvoja Južne Afrike (SADCC), osnovana 1. travnja 1980. godine bila je preteča Južnoafričke razvojne zajednice (SADC). SADCC je 17. kolovoza 1992. godine u Windhoeku u Namibiji transformiran u SADC usvajanjem Ugovora o SADC-u,

redefinirajući temelje suradnje među državama članicama iz labave asocijacije u pravno obvezujući angažman (SADC, 2021).

Glavni ciljevi SADC-a su postizanje mira i sigurnosti te gospodarski rast i razvoj, smanjenje siromaštva, poboljšanje standarda i kvalitete života naroda regije Južna Afrika te podrška socijalno ugroženima kroz regionalnu integraciju, izgrađenu na demokratskim načelima i vladavini prava (SADC, 2021).

Regionalni indikativni strateški razvojni plan (RISDP) i Strateški indikativni plan za organizaciju (SIPO) i dalje su vodeći okviri za regionalnu integraciju SADC-a, pružajući državama članicama, Tajništvu i drugim institucijama SADC-a dosljedne i opsežne programe dugoročne ekonomske i socijalne politike (SADC, 2021).

Države članice (sl. 19) su Angola, Bocvana, Komori, Demokratska Republika Kongo, Esvatini, Lesoto, Madagaskar, Malavi, Mauricijus, Mozambik, Namibija, Sejšeli, Republika Južna Afrika, Tanzanija, Zambija i Zimbabve (SADC, 2021).

Sl. 19. Države članice SADC-a 2021. godine

Izvor: Geofabrik, 2021. godine

10. Učenje o važnosti državnih granica kao oblik suvereniteta neke nacije, države ili naroda u četvrtom razredu gimnazija

Ova tema posebno se odrađuje u četvrtom razredu gimnazija prema sadašnjem predmetnom kurikulumu (GEO SŠ B.C.4.6. Učenik istražuje značenje državnih granica u suvremenome svijetu). Važno je poučiti mlade o tome što državne granice predstavljaju nekoj državi ili narodu. Na primjeru brojnih država Europe, pa tako i Hrvatske, možemo vidjeti brojne ratne sukobe oko granica.

Slična situacija se događala u Africi, poglavito u Zapadnoj Africi, kada je dolazilo do mnogobrojnih pograničnih ratnih sukoba nedugo nakon proglašavanja neovisnosti. Kao što je već napomenuto, ovaj prostor nastanjuje više tisuća različitih naroda, neki od tih naroda su u pretkolonijalno doba imali svoje vlastite države te svoja kraljevstva. Svakako, možemo smatrati da je prostor, na kojem ljudi žive, važan dio kulturnog identiteta nekog naroda. Stoga, nisu neopravdani ratni sukobi nedugo nakon stjecanja neovisnosti.

Najbolji primjer za heterogenost etničkog sastava države je Nigerija, u kojoj živi 250 različitih naroda. Na sjeveru Nigerije živi mnogoljudan, pretežito muslimanski narod Hausa-Fulani, na jugozapadu su nastanjeni pripadnici naroda Yoruba te narod Igbo na jugoistoku. Svaki od ovih naroda imao je svoju državu prije dolaska kolonizatora, i svima je to ostalo kao dio kulturnog identiteta, što je znatno otežalo održavanje mira i reda u Nigeriji (Britannica, 2021).

Važan segment državnih granica su postojeće enklave i eksklave. Najbolji primjer enklave možemo pronaći upravo u Africi, a to je država Lesoto (sl. 20) koja je sa svih strana omeđena Republikom Južnom Afrikom. Enklava je teritorij neke države, u slučaju Lesota cijela država, omeđen teritorijem druge države. Za vrijeme kolonijalne uprave Ujedinjenog Kraljevstva na ovom prostoru živio je narod Sotho ili Basotho. Gotovo su svi pripadnici naroda živjeli na istom teritoriju te su imali pravo na vlastitu administraciju tijekom kolonijalne vlasti. Nakon dobivanja neovisnosti, ovaj prostor je postao neovisan te je zbog naroda Basotho dobio pravo na svoju državu. Danas narod Basotho čini 99,7 % ukupnog stanovništva Lesota pa tu državu smatramo jednom od najhomogenijih država Afrike (Britannica, 2021).

Sl. 20. Geografski položaj Lesota

Izvor: Geofabrik, 2021. godine

Poput enklave i odličan primjer eksklave možemo pronaći na afričkom kontinentu, to je Kabinda (sl. 21), teritorij Angole unutar graničnih dijelova Republike Kongo i Demokratske Republike Kongo. Ovaj prostor je ostao pod kontrolom Angole zbog važne uloge u vađenju i trgovini naftom (Britannica, 2021).

Sl. 21. Geografski položaj angolske provincije Kabinda

Izvor: Geofabrik, 2021. godine

11. Zaključak

Radom je obuhvaćen kompletni prostor afričkog kontinenta u razdoblju od pretkolonijalnog doba do sadašnjosti.

Hipoteza 1: Na prostoru Afrike postoje narodi koji su državnim granicama podijeljeni između dviju ili više država.

Afrički kontinent je izrazito osebujan po broju naroda. Prema nekim procjenama na ovom prostoru živi više tisuća naroda koji se u današnje vrijeme snažne globalizacije i velike migracije isprepliću i miješaju te ih je ponekad i teško identificirati.

Na primjerima naroda Ewe i naroda Oron prikazano je kakvu otegotnu okolnost im predstavlja državna granica. Granicu možemo smatrati kolonijalnim nasljeđem ovih naroda, ali ne samo ovih nego i drugih naroda Afrike. Konkretno na primjeru naroda Oron možemo uvidjeti razinu teškoća koju uzrokuje granica. Granica na ovom prostoru povučena je još potkraj 19., a definirana početkom 20. stoljeća. U to doba puno slabiji narod pokleknuo je pred imperijalističkim kolonizatorima i ustupio im pravo na vladavinu nad njima.

Granica između Nigerije i Kameruna na poluotoku Bakassi je, donekle, i logično povučena s obzirom da prati riječni tok rijeke Cross, ali nije uzeta u obzir druga strana poluotoka koja je vrlo izolirana od ostalog područja države Kamerun te je fizičko jako teško probiti se kroz guste mangrove i prašumu ispresijecanu brojnim riječnim tokovima kako bi došli do prvog naselja s kamerunske strane. S druge strane, Nigerija je tijekom svoje vladavine na ovom području izgradila mostove i ceste, stoga je stanovnicima puno jednostavnije putovati do obližnjeg nigerijskog grada Calabara. Usprkos želji naroda da se pripoji Nigeriji, poluotok Bakassi je pripojen Kamerunu. Današnji narod na tom prostoru nema puno mogućnosti za neki bolji život, velike muke im zadaju granični prijelazi i velike kontrole na njima, a u kontakt sa matičnom državom mogu doći jedino brodom. Situacija se može promijeniti dolaskom naftnih kompanija i njihovim crpljenjem nafte na tom području, ali u povijesti se pokazalo da će to prije uzrokovati daljnje raseljavanje naroda nego što bi donijelo ekonomski boljitak narodu na ovom području.

Slična situacija je i sa narodom Ewe, koji je ostao podijeljen između Gane i Toga. Granica je ogromna fizička barijera koja onemogućava komunikaciju i susret razdvojenih obitelji. Kada uračunamo katastrofalnu torturu koju je narod Ewe doživio u Togu nedugo nakon stjecanja neovisnosti možemo zaključiti kako je granica koja je podijelila ovaj narod izrazito negativno utjecala na narod Ewe, na njihovu sigurnost, ali i na njihov ekonomski razvoj koji

ima izrazite amplitude. S obzirom da je narod Ewe najbrojniji narod u Togu, od ključne važnosti za državu i ekonomski boljitak države je ekonomski razvoj naroda Ewe s obje strane granice. Na temelju navedenih činjenica možemo potvrditi hipotezu 1.

Hipoteza 2: U Africi su se vodili brojni sukobi oko rudnih bogatstva u pograničnim područjima koja su loše ili pogrešno podijeljena granicom.

Afrika je kontinent koji usprkos snažnom iskorištavanju prirodnih resursa tijekom kolonijalnog doba i dalje silno bogat naftom, plinom i rudnim bogatstvima. To se najbolje očituje u današnjim velikim ulaganjima u infrastrukturu ponajviše iz Kine, ali i iz SAD-a, Europe i bogatih država Azije. Veliki projekti koje financira Kina jasan su pokazatelj velikog broja rudnih nalazišta na ovim prostorima.

Nafta, plin i rudna bogatstva veliki su izvor novca, čak u nekim državama poput Ekvatorske Gvineje čine velik postotak ukupnog BDP-a, stoga ne čudi činjenica da se mnoštvo sukoba vodilo oko rudnih bogatstava u pograničnim područjima. Na primjeru ratnog sukoba Libije i Čada u Aouzou pojasu možemo lako uočiti značenje bogatih nalazišta uranija ne samo za državnu ekonomiju, nego i za globalnu. Uključivanjem u rat velikih sila SAD-a i Francuske s jedne strane i SSSR-a s druge strane lako je iščitati važnost nalazišta uranija za njihovu ekonomiju. Aouzou pojas ima dokazano veliko nalazište uranija koje su htjele iskoristiti obje države, ali problem je u granici. Granica je povučena još za doba francuske i britanske kolonijalne vlasti. Libija i Čad su pokušali brojnim pregovorima riješiti ovaj problem granice, ali na kraju krajnju, i najpošteniju, odluku donio je Međunarodni sud pravde koji je jasno odlučio da Aouzou pojas pripada Republici Čad. Ratni sukob i brojne žrtve koje su se dogodile kao rezultat ovog sukoba, značajno su iscrpili ekonomiju, poglavito Čada, ali i Libije.

Na primjeru graničnog spora u zaljevu Corisco između Ekvatorske Gvineje i Gabona možemo primijetiti kako su neka topografska područja zanemarivana u kolonijalno doba, u ovom slučaju sporni otoci se nigdje ne spominju prilikom potpisivanja raznih sporazuma između kolonijalnih vladara. Za razliku od Libije i Čada, Ekvatorska Gvineja i Gabon odlučili su spor riješiti mirnim putem posredovanjem Ujedinjenih naroda i Međunarodnog suda pravde. Tako su uštedili brojne milijune koje bi morali potrošiti na vojsku i vojnu opremu, pa su novac mogli usmjeriti na svoj ekonomski razvoj.

Na primjeru graničnog spora između Malavija i Tanzanije možemo uočiti brojne nelogičnosti prilikom povlačenja granica i od strane kolonizatora, ali i od strane današnjih neovisnih država. Sporna granica nalazi se na jezeru Malawi/Nyasa i rezultat je Anglo-germanskog sporazuma potkraj 19. stoljeća. Kontradiktorno je da granica između Malavija i

Mozambika prolazi sredinom spomenutog jezera, ali na međi Malavija i Tanzanije granica prolazi istočnom obalnom crtom jezera i kompletno jezero stavlja pod upravu Malavija. Granica onemogućuje stanovnicima Tanzanije koji žive na obali legalni pristup jezeru te se stanovnici koriste ilegalnim prijevozom ili poduzimaju ilegalne radnje kako bi mogli ribariti, baviti se nekim poslovima ili putovati. Tanzanija predlaže da granica prolazi medijanom, odnosno središnjom linijom jezera te da svaka država dobije pravo na izlaz na jezeru, ali problem predstavljaju predsjednik i vlada Malavija koji se odupiru bilo kojem pokušaju rješenja problema i uporno inzistiraju na potpunoj kontroli tog dijela jezera. Na ovom prostoru dokazana su nalazišta nafte te daljnje odugovlačenje i nerješavanje problema mogu uzrokovati ratni sukob, u kojem će nažalost najgore proći narod koji živi na tom području.

Na osnovu navedenog možemo potvrditi hipotezu 2.

Hipoteza 3: Na prostoru Afrike djeluje prevelik broj različitih organizacija koje imaju slab učinak na sam ekonomski razvoj država.

Na prostoru Afrike djeluje Afrička unija, međunarodna organizacija čiji je cilj boljitak afričkog naroda i ekonomski rast i razvoj država Afrike. Afrička unija je, prema organiziranosti pandan Europskoj uniji, krovna organizacija ovog prostora koja kroz svoje projekte i master planove pokušava potaknuti ekonomski rast i razvoj Afrike. Najbolji primjer je njihov dokument Agenda 2063 koji opisuje plan rasta afričkog gospodarstva i boljitak afričkog naroda u razdoblju od 50 godina (od 2013. do 2063. godine). Plan je izvrsno osmišljen i napisan te ukoliko se potpuno provede može potpuno transformirati afrički kontinent.

Važno je izdvojiti i utjecaj Svjetske banke koja je 2020. godine prezentirala svoj veliki projekt pod nazivom Afričko kontinentalno područje slobodne trgovine (AfCFTA). Kroz ovaj projekt bi se ukinule carinske tarife te se poboljšali uvjeti na graničnim prijelazima i lukama. Prema projekcijama stručnog tima Svjetske banke implementacijom ovog plana izbavilo bi se 30 milijuna ljudi iz krajnjeg siromaštva te 68 milijuna ljudi iz umjerenog siromaštva. Upravo bi to donijelo veliki ekonomski napredak za siromašnije države koje se muče s ekonomskim rastom i razvojem.

Na prostoru Afrike djeluje snažna i utjecajna međunarodna organizacija pod imenom Organizacija zemalja izvoznica nafte (OPEC). U članstvu OPEC-a nalazi se sedam država s područja Afrike. Mišljenja oko utjecaja OPEC-a na afričku ekonomiju su podijeljena, ali prevladava mišljenje da OPEC negativno utječe na svoje afričke članice. Prvenstveno se smatra da niske cijene barela nafte štete afričkim državama, koje za razliku od država članica s većim rezervama nafte poput Saudijske Arabije, Iraka ili Irana, ne mogu niske cijene kompenzirati

većim brojem iscrpljenih barela nafte po danu. Smatramo da bi afričke članice OPEC-a trebale razmotriti svoje članstvo u OPEC-u te samostalno sudjelovati na slobodnom tržištu. Značajnu priliku za samostalnu trgovinu naftom i naftnim derivatima pružit će im implementacija AfCFTA-e kada će sve više afričkih proizvoda, ujedno i nafte i naftnih derivata, kolati afričkim tržištem.

Uz velike međunarodne ekonomske organizacije, djeluju i brojne regionalne ekonomske organizacije. Afrička unija za sada prepoznaje samo osam regionalnih ekonomskih organizacije te ih naziva „stupovima Afrike“. Utjecaj regionalnih organizacija na ekonomiju država Afrike je polovičan. Usprkos brojnim planovima i dokumentima koji su doneseni, jako malo se toga uspjelo ostvariti. Problem se javlja i u članstvima, postoje države koje su članice dviju, triju ili više različitih organizacija te se kroz tu isprepletenost gubi djelotvornost. Kada bi se riješio problem broja organizacija i njihovih članica postigla bi se puno veća uspješnost i potpomogao ekonomski rast i razvoj afričkih država.

Na osnovi iznesenih činjenica možemo potvrditi hipotezu 3.

Hipoteza 4: Sadržaj diplomskog rada dobra je osnova za pripremu nastavnika za poučavanje ishoda iz predmetnog kurikulumu geografije.

Kroz nastavu u srednjim školama učenike upoznajemo s temom državnih granica, ujedno i značenjem granica za neki narod, naciju ili državu. Kroz kompleksnost naroda Zapadne Afrike možemo lako uočiti značenje granica za neki narod, to se naročito odnosi na narode koji su prije dolaska kolonizatora imali ustrojene svoje vlastite države. Danas postoje veliki narodi koji su ustrojeni u vlast jedne države. Najbolji primjer je Nigerija, gdje se ističe znatna narodna heterogenost s malim pokazateljima integracije.

Važnost granice možemo proučavati i kroz enklave i eksklave koje predstavljaju teritorij neke države odvojene od matične države. Najbolji primjer enklave nam daje južnoafrička država Lesoto, koja je nastala na prostoru na kojem živi samo narod Basotho. Narod Basotho jedan je od malobrojnih naroda koji je dobio pravo na svoju državu. S druge strane, odličan primjer eksklave je provincija Kabinda pod upravom Angole, ali nalazi se na granici između Republike Kongo i Demokratske Republike Kongo. Ova provincija predstavlja veliko značenje za Angolu zbog velikih nalazišta nafte u njezinoj blizini.

Sadržaj ovog diplomskog rada olakšava upoznavanje s tematikom državnih granica te može biti odlična podloga za pripremu nastavnika geografije prilikom planiranja i izvedbe poučavanja ishoda GEO SŠ B.C.4.6. (Učenik istražuje značenje državnih granica u

suvremenome svijetu) iz predmetnog kurikuluma geografije, stoga možemo potvrditi hipotezu 4.

Zaključno, možemo uočiti kako su državne granice ostavile teške posljedice na brojne narode i države. Loše ucrtane granice možemo razvrstati u teže oblike kolonijalnog nasljeđa afričkog kontinenta. Pedeset godina nakon stjecanja neovisnosti afričke države su i dalje među najsiromašnijim državama u svijetu te je njihova budućnost, ali i budućnost njihovih građana upitna. Unazad 15 godina dolazi do većih stranih ulaganja, poglavito iz Kine, a afričke države poput Nigerije, Republike Južne Afrike, Egipta i Etiopije su počele ubrzano ekonomski rasti, no onda je pandemija COVID-19 virusa poništila gotovo sav napredak koji se postigao u minulim godinama. Možemo reći da će se implementacijom trenutnih projekata i planova te daljnjim ulaganjima u obrazovanje značajno poboljšati uvjeti života djece i mladih u Africi.

Popis literature

1. African Development Bank, 2007: Economic Research Working Paper: The high impact of oil prices on African Economies, <https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/27968413-EN-ERWP-93.PDF> (11. 8. 2021.)
2. African Union, 2013: Agenda 2063: Africa We Want, https://au.int/sites/default/files/documents/36204-doc-agenda2063_popular_version_en.pdf (10. 8. 2021.)
3. African Union, 2021a: About African Union <https://au.int/en/overview> (10. 8. 2021.)
4. African Union, 2021b: Agenda 2063 Africa We Want, <https://au.int/en/agenda2063/overview> (10. 8. 2021.)
5. African Union, 2021c: CEN SAD <https://au.int/en/recs/censad> (12. kolovoz, 2021.)
6. African Union, 2021d: East African Community, <https://au.int/en/recs/eac> (12. 8. 2021.)
7. African Union, 2021e: Economic Community of Central African States, <https://ceeac-eccas.org/en/#presentation> (12. 8. 2021.)
8. Bekker, P. H. F., 2003: Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria, *The American Journal of International Law* 97, 387-398, DOI: <https://doi.org/10.2307/3100114>.
9. Brecher, M., Wilkenfeld, J., 2000: *A Study of Crisis*, University of Michigan Press, Madison, United States of America
10. Britannica, 2021.: Lesotho, <https://www.britannica.com/place/Lesotho> (13. 8. 2021.)
11. Britannica, 2021: Africa <https://www.britannica.com/place/Africa> (15. 7. 2021.)
12. Britannica, 2021: Africa, People of Africa, <https://www.britannica.com/place/Africa/People> (4. 8. 2021)
13. Britannica, 2021: Cabinda, province Angola, <https://www.britannica.com/place/Cabinda-province-Angola> (13. 8. 2021.)
14. CEEAC-ECCAS, 2021: Peace and prosperity for the peoples of Central Africa, Economic Community of Central African States, <https://ceeac-eccas.org/en/#presentation> (12. 8. 2021.)
15. COMESA, 2021: What is Comesa?, <https://www.comesa.int/what-is-comesa/> (12. 8. 2021.)
16. EAC, 2021: Overview of EAC, <https://www.eac.int/overview-of-eac> (12. 8. 2021.)

17. ECOWAS, 2021: About ECOWAS, <https://www.ecowas.int/about-ecowas/history/> (12. 8. 2021.)
18. ESRI, 2021: Story Maps, Enclaves and Eclaves, <https://storymaps.esri.com/stories/2017/enclaves-exclaves/index.html> (13. 8. 2021.)
19. Frynas, J. G., 2004: The oil boom in Equatorial Guinea, *African Affairs* 103/413, 527-546, DOI: 10.1093/afraf/adh085
20. Hodder, D., Lloyd S. J., McLachlan, K., 1998: *Land-locked states of Africa and Asia*, Frank Cass, London, United Kingdom
21. IGAD, 2021: About Us, <https://igad.int/about-us> (12. 8. 2021.)
22. Institute for Security Studies, 2021: Arab Maghreb Union, <https://african.business/2016/04/economy/africa-struggles-exert-opec-influence/> (12. 8. 2021.)
23. International Court of Justice, 2021a: Special Agreement between the Gabonese Republic and the Republic of Equatorial Guinea, *Press Release*, Hague, Netherlands.
24. International Court of Justice, 2021b: Order, Land and Maritime Delimitation and Sovereignty over Islands, *Press Release*, Hague, Netherlands.
25. International Court of Justice, 2021c: Territorial Dispute (Libyan Arab Jamarhirya/Chad), <https://www.icj-cij.org/en/case/83> (1. 8. 2021.)
26. Kornprobst, M., 2002: The Management of Border Disputes in African Regional Sub-Systems: Comparing West Africa and the Horn of Africa, *The Journal of Modern African Studies* 40, 369-393, <https://www.jstor.org/stable/3876042>
27. Mahony, C., Clark, H., Bolwell, M., Simcock, T., Potter, R., Meng, J., 2014: Where Politics Borders Law: The Malawi-Tanzania Boundary Dispute, *New Zealand Centre for Human Rights Law, Policy and Practice*, <https://www.legal-tools.org/doc/f78000/pdf/>
28. Maliszewska, M., Ruta, M., Arenas, G. C., Brenton, P., Calderon, C., Echandi, R., Churchill, E., Hofmann, C., Osorio-Rodarte, I., Seara e Pereira, M. F., Vnukova, Y., Van der Mensbrugge, D., 2020: The African Continental Free Trade Area: Economic and Distributional Effects, The World Bank, <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34139/9781464815591.pdf>
29. MENAFN, 2012: Addax Petroleum Discovers New Oil, Gas Resources in Cameroon, <https://archive.ph/20130128155835/http://www.menafn.com/menafn/46121fb4-d997->

- [47a3-b228-ba8526460fc5/Addax-Petroleum-Discovers-New-Oil-Gas-Resources-Cameroon?src=main#selection-1285.0-1285.60](https://www.refworld.org/docid/469f38e81e.html) (15. 7. 2021.)
30. Minorityrights, 2021: World Directory Of Minorities and Indigenous Peoples, <https://www.refworld.org/docid/469f38e81e.html> (17. 7. 2021.)
 31. Msafiri, F. S., 2011: Escalation and Resolution of Border Disputes and Interstate Conflicts in Africa: The Malawi-Tanzania Case, *Naval Postgraduate School*, Monterey, United States of America, <https://apps.dtic.mil/sti/citations/ADA547890>.
 32. Munge Sone, P., 2017: Interstate border disputes in Africa: Their resolution and implications for human rights and peace, *African Security Review* 26, 325-339, DOI: [10.1080/10246029.2017.1294089](https://doi.org/10.1080/10246029.2017.1294089).
 33. Ndumbe Anyu, J., 2007: The International Court of Justice and Border-Conflict Resolution in Africa: The Bakassi Peninsula Conflict, *Mediterranean Quarterly* 18, 39-55, DOI: 10.1215/10474552-2007-016.
 34. Niger-Thomas, M., 2001: Women and the Arts of Smuggling, *African Studies Review* 44, 43–70, DOI: <https://doi.org/10.2307/525574>.
 35. Nolutshungu, S., 1996: *Limits of Anarchy: Intervention and State Formation in Chad*, Virginia, United States of America.
 36. Okumu, W., 2010: Resources and border disputes in Eastern Africa, *Journal of Eastern African Studies* 4, 279-297, DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/17531055.2010.487338>
 37. OPEC, 2021: OPEC share of world crude oil reserves, https://www.opec.org/opec_web/en/data_graphs/330.htm (11. 8. 2021.)
 38. OPEC, 2021: Our mission, https://www.opec.org/opec_web/en/about_us/23.htm (11. 8. 2021.)
 39. Projectsxttra, 2021: Socio economic history of Oron people in pre-colonial era, <https://www.projectsxttra.com/Mobile/Projects/1447.html> (15. 7. 2021.)
 40. Refworld, 2021: Chronology for Ewe in Togo, <https://www.refworld.org/docid/469f38e81e.html> (17. 7. 2021.)
 41. SADC, 2021: About SADC, <https://www.sadc.int/about-sadc/> (12. 8. 2021.)
 42. Sama, M. C., Johnson-Ross, D., 2006: Reclaiming the Bakassi Kingdom: The Anglophone Cameroon–Nigeria Border, *Afrika Zamani* 13:14, 103–122, https://www.codesria.org/IMG/pdf/06_Sama_Ross.pdf
 43. Shoup, J. A., 2011: Ewe, in: Shoup, J. A. *Ethnic Groups of Africa and the Middle East*, ABC-Clio, United States of America, 89-91.

44. Simons, G., 2004: *Libya and The West: From independence to Lockerbie*, I. B. Tauris, United States of America
45. Thomas, D, 2016: OPEC is hurting the economies of Africa. *African Business*, 7. travnja, <https://african.business/2016/04/economy/africa-struggles-exert-opec-influence/> (11. 8. 2021.)
46. Touval, S., 1966: Africa's Frontiers: Reactions to a Colonial Legacy, *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)* 42, 641-654, <http://www.jstor.org/stable/2610156?origin=JSTOR-pdf>
47. Wikiwand, 2021: Oron people https://www.wikiwand.com/en/Oron_people (15. 7. 2021.)
48. WorldAtlas, 2021: What are Enclaves and Exclaves?, <https://www.worldatlas.com/articles/what-are-enclaves-and-exclaves.html> (13. 8. 2021.)
49. Yung Yoon, M., 2009: European Colonialism and Territorial Disputes in Africa: The Gulf of Guinea and the Indian Ocean, *Mediterranean Quarterly* 20, 77-94, <https://muse.jhu.edu/article/315032>

Popis izvora

1. East African Community, 2019: East African Community Facts and Figures 2019, https://www.eac.int/index.php?option=com_documentmanager&task=download.document&file=bWFpbl9kb2N1bWVudHNfcGRmX0V2cFVzSHI3RUF6dUhnS2hXc3RkVkRNRUFDIEZhY3RzIEZpZ3VyZXMgMjAxOQ==&counter=575 (12. 8. 2021.)
2. Geofabrik, 2021: Geofabrik, Maps and Data, <https://www.geofabrik.de/data/> (12. 8. 2021.)
3. The Economist, 2021: Intelligence Unit, Equatorial Guinea, The end of a border dispute is possible, <http://country.eiu.com/equatorial-guinea>, (31. 7. 2021.)
4. Wikiwand, 2021: Oron people, https://www.wikiwand.com/en/Oron_people (15. 7. 2021.)
5. Worldometers, 2021: Africa Population Live, <https://www.worldometers.info/world-population/africa-population/> (3. 8. 2021.)
6. Zinkina J., Korotayev A., 2014: Explosive Population Growth in Tropical Africa: Crucial Omission in Development Forecasts (Emerging Risks and Way Out), World Futures The Journal of General Evolution 70, 120–139, DOI: 10.1080/02604027.2014.894868

Prilozi

Popis slika

Sl. 1a. Etnolingvistička karta Afrike, 1996. godine.....	6
Sl. 1b. Etnolingvistička karta Afrike, 1996. godine.....	7
Sl. 2. Karta razgraničenja između Nigerije i Kameruna, 2003. godine.....	15
Sl. 3. Prostorna rasprostranjenost naroda Ewe u državama Gana i Togo, 2021. godine.....	17
Sl. 4. Geografski položaj Aouzou pojasa na granici Čada i Libije, 2021. godine.....	19
Sl. 5. Otoci Mbanie i Corisco u zaljevu Corisco na granici Ekvatorijalne Gvineje i Gabona, 2011. godine.....	22
Sl. 6. Pogranični spor na jezeru Malawi/Nyasa i prijedlozi Malavija i Tanzanije za rješenje problema, 2021. godine.....	25
Sl. 7. Države potpisnice sporazuma AfCFTA i trenutno stanje njegove ratifikacije, 2019. godine.....	28
Sl. 8. Realni dobiti, po zemlji i reformi, 2020.....	29
Sl. 9. Kretanje ekstremnog siromaštva prema sadašnjim planovima razvoja i implementacije AfCFTA sporazuma, 2015.-2035. godine.....	30
Sl. 10. Kretanje umjerenog siromaštva prema sadašnjim planovima razvoja i implementacije AfCFTA sporazuma, 2015.-2035. godine.....	31
Sl. 11. Promjena zaposlenosti nakon implementacije AfCFTA sporazuma.....	32
Sl. 12. Promjena zaposlenosti žena nakon implementacije AfCFTA sporazuma.....	33
Sl. 13. Države članice OPEC-a u Africi, 2021. godine.....	36
Sl. 14. Države osnivačice Organizacije Afričkog jedinstva, 1963. godine.....	39
Sl. 15. Države članice međunarodnih organizacija AMU-a, ECOWAS-a, IGAD-a i EAC-a, 2021. godine.....	43
Sl. 16. Države članice COMESA-e, 2021. godine.....	46

Sl. 17. Države članice CEN SAD-a, 2021. godine.....	47
Sl. 18. Države članice ECCAS-a, 2021. godine.....	48
Sl. 19. Države članice SADC-a, 2021. godine.....	49
Sl. 20. Geografski položaj Lesota, 2021. godine.....	51
Sl. 21. Geografski položaj Kabinda provincije, Angola, 2021. godine.....	52

Popis priloga

Opća gimnazija

Zagreb

**PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVNOG SATA IZ
GEOGRAFIJE**

Ime i prezime učitelja/nastavnika: Marko Grudenić

Ime i prezime mentora: Ružica Vuk, doc. dr. sc.

Datum izvođenja nastavnog sata: 28. rujan, 2021.

Naziv nastavnog sata	Državne granice	
Razred	4.	
Tip sata (obrada, ponavljanje, vježbanje, provjeravanje, kombinirani)	Obrada	
1. Odgojno-obrazovni ishodi nastavnoga predmeta – GEOGRAFIJA GEO SŠ B.C.4.6. Učenik istražuje značenje državnih granica u suvremenome svijetu.	Ishodi učenja	Zadaci kojima ću provjeriti ishode učenja u završnom dijelu sata
	-razlikuje elemente lokalnog, regionalnog, nacionalnog i supranacionalnog identiteta - opisuje probleme državnih granica u Africi te njihov utjecaj na narode u Africi - navodi primjere enklava i eksklava u Hrvatskoj, Europi i Africi	Opiši lokalni identitet i izdvoji njegove elemente. Opiši regionalni identitet te izdvoji njegove elemente. Opiši nacionalni identitet te izdvoji njegove elemente. Opiši supranacionalni identitet i izdvoji njegove elemente. Opiši utjecaj državnih granica na narode u Africi. Što je enklava? Koje države svijeta su enklave? Što je eksklava i koji je primjer eksklave u Africi? Postoje li slični primjeri u Europi i Hrvatskoj?
2. Povezanost s očekivanjima MPT učiti kako učiti	uku A.2.1. 1. Upravljanje informacijama Uz podršku učitelja ili samostalno traži nove informacije iz različitih izvora i uspješno ih primjenjuje pri rješavanju problema.	

3. Povezanost s očekivanjima MPT osobni i socijalni razvoj		osr B.2.2. Razvija komunikacijske kompetencije. osr C.2.4. Razvija kulturni i nacionalni identitet zajedništvom i pripadnošću skupini
4. Povezanost s očekivanjima MPT IKT		ikt A.2.2. Učenik se samostalno koristi njemu poznatim uređajima i programima ikt A.2.3. Učenik se odgovorno i sigurno koristi programima i uređajima.
Tijek nastavnog sata		
Etape sata	Cilj etape	Aktivnosti učenika
Uvod 5 min	provjera predznanja poticanje znatiželje najava cilja nastavnog sata	Učenici usmeno odgovaraju na pitanja: 1. Što je nacionalni identitet? <i>Označava svijest i osjećaj pripadnosti nekoj naciji sa svim njezinim nedjeljivim i distinktivnim karakteristikama.</i> 2. Koje sastavnice čine nacionalni identitet? <i>Jezik, pismo, religija, teritorij, prošlost, običaji, baština</i> 3. Što su državne granice i koji oblici državnih granica možemo pronaći u Hrvatskoj i svijetu? <i>Zamišljena linija koja omeđuje prostor neke države te ga odvaja od teritorija druge države.</i> <i>Umjetne, prirodne i morske granice.</i> Učenici u bilježnicu zapisuju naziv nastavnog sata: Državne granice

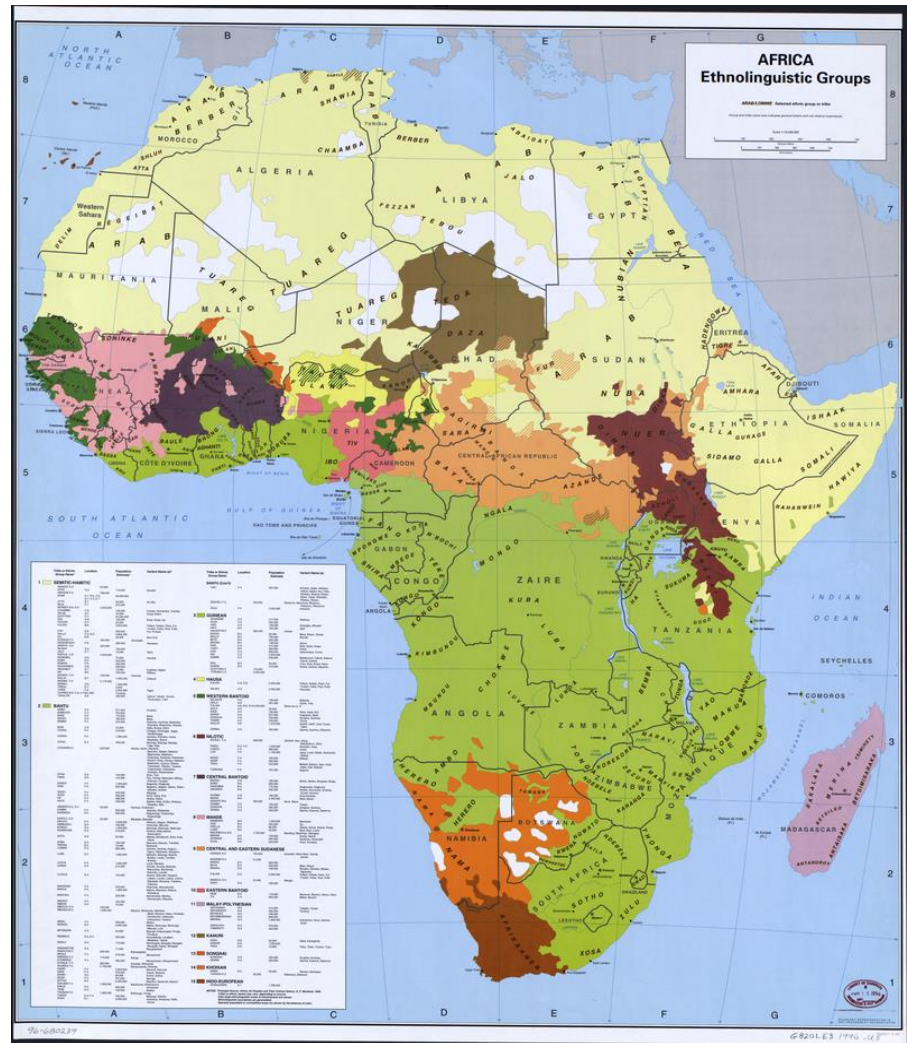
Glavni dio sata 30 min

naučiti temeljne pojmove, pojave i procese: identitet, problemi državnih granica, enklave, eksklave.

razvijati vještine: Čitanje teksta i grafičkih prikaza, interpretiranja geografskog sadržaja na geografskim kartama, usmenog i pisanog izražavanja, bilježenje informacija.

Učenici slušaju usmeno izlaganje o lokalnom, regionalnom, nacionalnom i supranacionalnom identitetu. Učenici opisuju svoj kulturni identitet. Učenici opisuju vlastiti lokalni, regionalni, nacionalni i supranacionalni identitet te ga rangiraju brojevima od 1 do 4 (1- najvažniji, 4-najmanje važan) prema osobnoj procjeni.

Učenici proučavaju PowerPoint prezentaciju na kojoj je prikazana karta Afrike i njeni narodi (sl. 1) te slušaju nastavnikovo usmeno izlaganje o narodima Afrike i njihovim problemima.

Sl. 1. Etnolingvističke skupine stanovništva u Africi, stanje 1996. godine
Izvor: preuzeto iz Library of Congress Geography and Map Division, 2021. godine

Učenici na radnim listićima čitaju prethodno pripremljene tekstove o narodima Oron i Ewe. Učenici će izdvojiti najvažnije informacije o narodima, poput geografskog položaja, broja pripadnika i kratko objašnjenje njihovog današnjeg statusa. (Za ovaj zadatak učenici će na raspolaganju imati 15 minuta.)

Narod Oron

Narod Oron (narod Oro) je multietnički narod smješten prvenstveno u južnoj Nigeriji i Kamerunu. Najveći broj stanovnika nalazi se na samom poluotoku Bakassi i u njegovoj blizini. Narod se sastoji od više različitih plemena. Prema podacima Wikiwand (2021) za 2015. godinu procjenjuje se da je postojalo 1,407 milijuna pripadnika naroda Oron, od čega 800 000 pripadnika živi u Nigeriji, 600 000 pripadnika živi u Kamerunu, a 7 000 stanovnika živi u Demokratskoj Republici Kongo. Narod Oron je u pretkolonijalnom razdoblju živio na prostoru današnje Nigerije, a ranije je bio dio provincije Jugoistočna država. Većina pripadnika naroda Orona također tečno govori i razumije efički jezik. Oroni također imaju neke dijalektičke sličnosti s narodom Ibibio i Annang, pa je njihova komunikacija na jezicima Ibibio i Annang naroda izrazito tečna. Presuda Međunarodnog suda pravde nije riješila sve probleme koji se javljaju na tom području. Sasvim očekivano, uzburkalo je vladu u Nigeriji te još više zaoštrilo odnose između Nigerije i Kameruna. Presuda nikako nije pomogla stanovnicima ovog područja, poglavito naroda Oron koji nastanjuju poluotok Bakassi. S obzirom da je granica vrlo loše definirana, i zapravo, za narod Oron nevažna. Starosjedioci tog područja ne ograničavaju svoje društvene i gospodarske aktivnosti na državno područje, nego se kreću ilegalno preko granice. Postali su vrlo vješti u izbjegavanju, kako kamerunske policije, tako i nigerijske policije i carine

Narod Ewe

Narod Ewe je porijeklom iz pograničnog području između Benina i Nigerije te su se doselili na područje Gane i Toga sredinom 17. stoljeća. Neki su pripadnici naroda ostali u današnjem Beninu gdje čine nacionalnu manjinu. Krajem 19. stoljeća, točnije 1884. godine na ovo područje dolaze Nijemci te osnivaju njemački protektorat. Tijekom svoje vladavine ovim područje oni su se uvelike oslonili na pripadnike naroda Ewe kako bi lakše upravljali ovim područjem. Nakon završetka Prvog svjetskog rata i njemačke kapitulacije, područje je podijeljeno između Ujedinjenog Kraljevstva i Francuske. Podjela njemačkog Togolanda rezultirala je porastom etničkog nacionalizma među etničkim pripadnicima naroda Ewe. Budući da je tijekom rata narod bio pod britanskom vlašću, povlačenje granice preko teritorija naroda Ewe izazvalo je izrazito nezadovoljstvo. Bilo je pokušaja uvođenja pravila i regulacija na granici, što je dovelo do nereda kod pripadnika naroda Ewe. Tada su se pojavili prvi pokreti za ujedinjenje naroda Ewe u jednu državu.

U današnje vrijeme glavni fokus naroda Ewe je pokušaj ujedinjenja sa svojim sunarodnjacima iz susjedne Gane. Kroz suvremene probleme naroda Ewe možemo vidjeti koliko problema mogu izazvati loše iscrtane državne granice u Africi. Ovo je tipičan prizor kolonijalnog nasljeđa većine etničkih naroda u Africi, gdje su državne granice podijelile narode između više države te isti taj narod gurnule u sustavnu represiju državnog vodstva nad narodom koji nema snagu, koju primjerice imaju narodi koji su ostali inkorporirani u sastavu jedne države.

Nakon čitanja učenici pismeno u svoje bilježnice odgovaraju na sljedeća pitanja:

1. Kako biste riješili problem naroda Oron?

Dodijeliti poluotok Bakassi Nigeriji zbog bolje prometne povezanosti s nigerijskim gradom Calabarom te njihove bliskosti sa narodima s područja Nigerije.

2. Kako biste riješili problem naroda Ewe?

Prvo rješenje bi bilo pripajanje cjelokupnog naroda Ewe u jednu državu, bilo novu državu naroda Ewe ili postojeće države Gane ili Toga kako bi lakše došli do izražaja i olakšali si borbu za svoja prava. Drugo rješenje je olakšan i nesmetan prelazak granice Gane i Toga kako bi ljudi mogli lakše komunicirati i dolaziti u kontakt sa članovima svoje obitelji i naroda.

Učenici pomoću tableta ili mobilnog uređaja u enciklopediji pronalaze informacije o enklavama i eksklavama te pismeno odgovaraju u svoje bilježnice na sljedeća pitanja:

1. Što je enklava?

Predstavlja neki teritorij, područje, regiju ili pak državu, koja je sa svih strana okružena nekim drugim teritorijem ili državom.

2. Što je eksklava?

Područje unutar jednog državnog teritorija koji je pod vlašću druge države.

Učenici proučavaju PowerPoint prezentaciju i slušaju nastavnikovo izlaganje o enklavama i državi Lesoto (sl. 2.) kao primjeru države koja je enklava. Učenici usmeno odgovaraju na sljedeća pitanja:

Sl. 2. Geografski položaj Lesota

Izvor: Geofabrik, 2021. godine

1. Poznajete li neke enklave na prostoru Republike Hrvatske?

Granično područje na Žumberku u blizini slovenskog grada Metlike.

2. Koje države u Europi su enklave?

San Marino i Vatikan.

Učenici koji se dobrovoljno jave ili budu prozvani na karti svijeta pokazuju sljedeće države: Lesoto, San Marino i Vatikan.

Učenici proučavaju PowerPoint prezentaciju i slušaju usmeno izlaganje o eksklavama. Na PowerPoint prezentaciji prikazana je afrička eksklava Kabinda (sl. 3.) koja pripada Angoli, a nalazi se na granici Republike Kongo i Demokratske Republike Kongo. Učenici najvažnije informacije i zapažanja zapisuju u bilježnicu.

Sl. 3. Geografski položaj angolske provincije Kabinda

Izvor: Geofabrik, 2021. godine

Završni dio sata	<p>primijeniti naučeno</p> <p>formativno vrednovati</p>	<p>Učenici čitaju pitanja na PPT prezentaciji te na njih pismeno odgovaraju u bilježnicu.</p> <p>1. Opiši utjecaj državnih granica na narode u Africi. <i>Granice su podijelile narode između više država, brojni narodi su ostali bez svoje pradomovine i teritorija na kojem su živjeli prije dolaska kolonizatora. Na primjerima naroda Oron i Ewe možemo vidjeti kako loše ucertane granice i neprijateljski nastrojena državna uprava može negativno, gotovo destruktivno djelovati na narod i njegove pripadnike.</i></p> <p>2. Što je enklava? <i>Predstavlja neki teritorij, područje, regiju ili pak državu, koja je sa svih strana okružena nekim drugim teritorijem ili državom.</i></p> <p>3. Koje države svijeta su enklave? <i>Lesoto, San Marino i Vatikan.</i></p> <p>4. Što je eksklava i koji je primjer eksklave u Africi? <i>Područje unutar državnog teritorija koji je pod vlašću jedne ili više država. Kabinda, na granici Republike Kongo i Demokratske Republike Kongo i pripada Angoli.</i></p> <p>5. Opiši svoj lokalni, regionalni, nacionalni i supranacionalni identitet te za svaki identitet napiši neke njegove elemente. <i>Moj lokalni identitet je Marinbrođanin, regionalni Banovljanin, nacionalni Hrvat, a supranacionalni Europljanin. Elementi koji čine moj lokalni identitet su kultura i baština poput narodnih nošnji i arhitekture, regionalni identitet čine religija, jezik i kulturna baština, nacionalni identitet čine</i></p>

		<p><i>jezik, religija, zastava, himna, dok supranacionalni identitet čine kulturna baština, pripadnost jezika indo-europskoj jezičnoj skupini.</i></p> <p>Prozvani učenici ili oni koji se sami jave će pročitati svoje odgovore kako bi se moglo vrednovati naučeno gradivo sa sata.</p>
--	--	---

Plan školske ploče

Državne granice i identitet

Lokalni identitet- Marinbrođanin

Regionalni identitet- Banovljanin

Nacionalni identitet - Hrvat

Supranacionalni identitet- Europljanin

Afrika i problemi državnih granica

-narodi Oron i Ewe kao primjeri loše ucrtanih državnih granica za vrijeme kolonijalne vlasti

-državne granice kao negativno kolonijalno nasljeđe

Enklave i eksklave

-enklava- predstavlja neki teritorij, područje, regiju ili pak državu, koja je sa svih strana okružena nekim drugim teritorijem ili državom.

-primjeri: Lesoto, San Marino, Vatikan

-eksklava- područje unutar državnog teritorija koji je pod vlašću jedne ili više država

-primjer- Kabinda, Angola

Nastavne metode i oblici rada

Nastavne metode - metoda usmenog izlaganja, metoda rada na tekstu, metoda razgovora, neizravna grafička metoda

Oblici rada - frontalni rad, rad na računalu, samostalni rad

Nastavna sredstva i pomagala

Nastavna sredstva – PPT prezentacija (karta Afrike, etnolingvistička karta Afrike, karta Republike Hrvatske sa označenim područjem Dubrovnika i dubrovačke regije, karta Lesota, karta Kabinde, karta prostornog razmještaja naroda Ewe u državama Gana i Togo, fotografije: pripadnici naroda Oron, pripadnici naroda Ewe, slike: Hrvatska zastava i grb, latinično pismo, kršćanski znakovi)

Udžbenik: Mak, K., Nebeski Hostić, S., Vuk, R. 2021: Geografija na dlanu, Geografija 4, Meridijani, Zagreb

Školski geografski atlas, zidna školska karta svijet

Nastavna pomagala - pribor za pisanje, računalo, LCD projektor, školska ploča,

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Udžbenik: Mak, K., Nebeski Hostić, S., Vuk, R. 2021: Geografija na dlanu, Geografija 4, Meridijani, Zagreb

Britannica, 2021.: Lesotho, <https://www.britannica.com/place/Lesotho>

Britannica, 2021: Africa <https://www.britannica.com/place/Africa>

Britannica, 2021: Africa, People of Africa, <https://www.britannica.com/place/Africa/People>

Britannica, 2021: Cabinda, province Angola, <https://www.britannica.com/place/Cabinda-province-Angola>

ESRI, 2021: Story Maps, Enclaves and Eclaves, <https://storymaps.esri.com/stories/2017/enclaves-exclaves/index.html>

Minorityrights, 2021: World Directory Of Minorities and Indigenous Peoples, <https://www.refworld.org/docid/469f38e81e.html>

Munge Sone, P., 2017: Interstate border disputes in Africa: Their resolution and implications for human rights and peace, *African Security Review* 26, 325-339, DOI: [10.1080/10246029.2017.1294089](https://doi.org/10.1080/10246029.2017.1294089).

Niger-Thomas, M., 2001: Women and the Arts of Smuggling, *African Studies Review* 44, 43–70, DOI: <https://doi.org/10.2307/525574>

Projectsxtra, 2021: Socio economic history of Oron people in pre-colonial era, <https://www.projectsxtra.com/Mobile/Projects/1447.html>

Refworld, 2021: Chronology for Ewe in Togo, <https://www.refworld.org/docid/469f38e81e.html>

Shoup, J. A., 2011: Ewe, in: Shoup, J. A. *Ethnic Groups of Africa and the Middle East*, ABC-Clio, United States of America, 89-91.

WorldAtlas, 2021: What are Enclaves and Exclaves?, <https://www.worldatlas.com/articles/what-are-enclaves-and-exclaves.html>

Yung Yoon, M., 2009: European Colonialism and Territorial Disputes in Africa: The Gulf of Guinea and the Indian Ocean, *Mediterranean Quarterly* 20, 77-94, <https://muse.jhu.edu/article/315032>

Popis priloga

PowerPoint prezentacija, List papira A4 formata sa tekstovima o narodima Oron i Ewe